

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

מתקדמים ביחד | עמ' ב

השגחה פרטית בבית הסהר | עמ' ד

סעודת ראש חדש תמוז | עמ' ז
בדר"ח תמוז ע"ז - כפר חב"ד

דבר יום ביומו | עמ' כח
מסר יומי הנשלח בוואטסאפ

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת בלק תשע"ז

לקבלת השיעורים: itiel@pnimi.org

לקבלת סרטוני הוואצאפ: 0507951105

מתקדמים ביחד

עובדות... גם אני סבור הייתי בעבר שזה תפקידנו... הייתי מקלל המינים ככוונה עצומה ומצפה לשמוע שנתקבלה והתקיימה קללתי – אך לשוא. להיפך, נוכחתי לראות שהם הולכים ומתחזקים. אמרתי, איפוא, לנפשי: וכי לא מוטב שנתחלף בתפקידים, דהיינו שאני אבנה את א"י בקדושה, והם, החילוניים, הם יהיו אלו שיגדפו אותי?! גמרתי אומר: לא עוד! לא אתן יותר יד לכך, שאנחנו רק נעמוד ונקטרג, והמה בינתיים ישלטו על א"י ויטמאו אותה חס וחלילה. אנחנו נפעל בכל כוחנו למען בנינה של ארצנו הקדושה! הלא כל אבן בא"י כל כולה קדושה וטהרה³. גם בדרך זו מודגשת הַבְּדִלָה, המקובלת ברוב הציבור החרדי, בין 'אנחנו' ל'הם' – בין החרדים לדבר ה' לבין פורקי העול (כאשר הרבי מקלויזנבורג ציין שלהבנתו 98% מהעם היושב בציון הינם מאמינים, והמינים והאפיקורסים אינם אלא 2% האוחזים בהגאי השלטון והתקשורת, וגם מתשובתם אין להתייחס) – כשהחזון הוא להגביר את האור על החשך ולהפוך את הפרי-האור למרכזי בעשיה ובבנינה.

כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש סלד מההגדרה של 'אנחנו' ו'הם' – עם ישראל הוא אחד, יש לזהות את התוך הטוב של כל יהודי ומתוך אהבת ואחדות ישראל לעסוק בקירוב רחוקים לדרך התורה והמצוות. זו הַמְּתִיקָה המאמינה בטוב שקיים בכל היהודים, כאשר תפקיד תופסי התורה הוא להביא ה"אור כי טוב" לכל יהודי ולהמחיש לו כי לטובתו שלו כדאי לו להקשיב וללמוד מיודעי התורה, כאשר כל יהודי שזכה לקצת מאור התורה והמצוות להשפיע אותם

במאה⁴ השנים האחרונות, בהן נוצר מצב בו רוב מנין מעם ישראל – וגם רוב הבנין (הארגוני-ממסדי-מעשי) של העם היושב בציון – מגדיר עצמו כלא-דתי, התעצבו דרכים שונות בהן מתייחס ציבור היראים לשאר עם ישראל. ניתן לזהות שלש דרכים, המכוונות כנגד תהליך התיקון היסודי ביותר שהתווה מורנו הבעל שם טוב – הכנעה-הבדלה-המתקה⁵:

יש מי שחש כי עיקר תפקידם של תופסי התורה הוא להתבצר בתוך עצמם ולבנות את קהילותיהם, תוך הפנית בקורת נוקבת – עד כדי קללות וגידופים – כלפי כל מי שסוטה לדעתם מהדרך המסורה מדור לדור (החל מפורקי עול תורה ומצוות באופן מוצהר ועד למי שאינם מזדהים עם 'ההרחקה מהרשעים', מקרבים את פורקי העול או אף משתפים פעולה באופן כל שהוא עם המדינה). דרך זו, שחוד החנית שלה היה הרבי מסאטמר, חשה כי צריך לפעול הַכְּנַעַה בכל ה'קליפות' (תוך זיהוי בין השיטה לבין האדם שאוחז בה, וממילא הרחקה והכנעה של כל מי ששיטתו פסולה).

אחינו של הרבי מסאטמר, הרבי מצאנז-קלויזנבורג, נקט בתחלה בדרכו של דודו. אכן, לאחר השואה הוא עבר שינוי, וכך אמר למישהו שהתריע בפניו כי דברי ההתעוררות שלו כי דווקא על החרדים לדבר ה' לא להתרשל בבנין הארץ נגועים בציונות: "דא עקא, שאנחנו היראים עוסקין בקיטרוג גרידא, והם – החפשים, שאינם שומרי תורה ומצוה ר"ל – עוסקים בפעולות מעשיות ויוצרים

⁴ נקודה מעובדת משיעור י"א תמוז ע"ז. נרשם על ידי איתיאל גלעד.

⁵ כש"ט (קה"ת) אות כח ובכ"ד.

³ מופיע בלפיד האש עמ' תפג.

שבמשך כל הנהגת הרבי הוא חזק והדגיש יותר ויותר את החיוב של כל אחד להניחם.]

הלאה למי שיודע פחות ממנו (הרבי הדגיש כי מי שיודע את האות א כבר מצווה ללמד אותה הלאה למי שאינו יודע, עוד לפני שבעצמו ילמד את האות ב). בדרך זו כבר אין חלילה 'אנחנו' ו'הם', אך יש הבחנה ברורה בין משפיע למקבל, כאשר תפקיד המשפיעים הוא לקרב ולהמתיק את המקבלים.

כיום – ככל שגוברת תפיסת עם ישראל כצבור אחד (בו צדיקים-בינונים-ורשעים מאוחדים לגמרי) תפיסה השייכת דווקא לארץ ישראל⁷ – ניתן 'לשדרג' את ההמתקה ולמצוא בה עומק נוסף: שוב אין להדגיש את הפער בין המשפיע למקבל, אלא לחוש כי כולנו "מתקדמים ביחד". כפי שכותב אדמו"ר הזקן, "כל אחד מתוקן מחברו"⁸ – לכל אחד יש מעלה ביחס לחברו וכל אחד זוכה לתיקון והשלמה דווקא מחברו. מי שרחוק מתורה ומצוות צריך להתקדם בעזרת לימוד ממי שיודע ושומר תורה ומצוות, ומי ששומר תורה ומצוות זקוק לקבל בכלל השראת תשובה מהרחוקים (שלעתים הוא מחויב בתשובה יותר מהם) ובפרט יש גם מה ללמוד מהנקודה הפנימית המיוחדת לכל יהודי. לכן, עם ישראל כולו במצב של שוויון, לבלתי ימצא ראש וסוף, ועל כל אחד להשפיע לזולת ולקבל ממנו כאשר כולנו "מתקדמים ביחד".

[במונחים הפנימיים, שדרוג ההמתקה הוא בעצם מעבר מ"לך לך מארצך [הכנעה] וממולדתך [הבדלה] ומבית אביך [המתקה]" ל"אל הארץ אשר ארצך". היחס בין ההמתקה הראשונה לשניה הוא כיחס בין גדלות א' (של מוחין דאמא) לגדלות ב' (של מוחין דאבא). דווקא במוחין דאבא מגיעים לאחדות שלמה (הארת "אחד האמת").⁹ מוחין דאבא הם המוחין של ארץ ישראל (כנ"ל, שדווקא בה יש דין צבור), והם המאירים בתפלין דרבינו תם,

⁷ ראה הוריות ג, א; צפנת פענח הלכות ברכות י, יא.

⁸ תניא אגה"ק כב.

⁹ תניא פל"ה בהגהה.

השגחה פרטית בבית הסהר

מאד באמירה הזו של חותנו^א. הרבי שאל מדוע נצרכת ההכרה בהשגחה על כל הדצח"מ, כשיטת הבעש"ט, כאשר לכל השיטות יש השגחה פרטית על מין המדבר בכלל, על עם ישראל בפרט, על יהודים שומרי תורה ומצוות בפרטי פרטיות ועוד יותר על נשיא ומנהיג בישראל כמו הרבי הקודם; הוא גם דן מדוע לא די בעבודת "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה"^ב – "לקבולינהו בשמחה"^ג – ויש צורך בהתבוננות בהשגחה הפרטית כשיטת הבעל שם טוב.

הרבי עונה כי ישנם שני אופנים בהם אדם ממלא את שליחותו: יש מי שפועל כשכיר – הוא עושה את מלאכתו נאמנה, ככל יכולתו ואפילו עד מסירות נפש, אך מחוץ לשעות העבודה או כאשר נכפית עליו הפסקה הוא יכול לישון בשקט, בידיעה שאת כל מה שתלוי בו עשה כראוי (והלואי שנוכל לומר באמת אנו עושים ככל יכולתנו...). לעומתו, יש מי שפועל כבעל הבית – השליחות נוגעת לו, כענינו שלו, וכל עוד היא לא הוכתרה בהצלחה הוא לא יכול לישון בשקט, שהרי התכלית הרצויה טרם התממשה.

הרבי הקודם פועל כ'בעל הבית' – הידיעה שהוא אסור בהשגחה פרטית כרצון ה' ועבודת "לקבולי בשמחה" ביחס ליסורים אינן מסוגלות להרגיע אותו ביחס לעבודת הקדש שהמאסר מונע ממנו לעשות בפועל. יתר על כן, אפילו אם ידע שבסופו של דבר העיכובים והמניעות יביאו אותו לעבודה משמעותית יותר כשיצא

הכח לעבור את המאסר

י"ב-י"ג^א תמוז הוא חג הגאולה של אדמו"ר הריי"צ מליובאוויטש. הרבי הריי"צ מסר את נפשו – ואת נפשות חסידיו – על החזקת היהדות בימים השחורים של ראשית הקומוניזם ברוסיה. בחדש סיון תרפ"ז הוא נאסר בהאשמות חמורות ואף נגזר עליו גזר דין מות, בהמשך הומר העונש בגלות ובימים י"ב-י"ג תמוז נתבשר הרבי על שחרור גמור גם מגלותו – נס עצום, לכל מי שמכיר את קורות הימים ההם במדינה ההיא.

חווית המאסר – המפורטות ביומנו של הרבי הריי"צ ומתוכו ב"רשימת המאסר"^ב – היו קשות, כאשר הרבי הריי"צ הקפיד לא להעניק שום חשיבות ונתינת מקום לשוביו ומעניו, בהתאם להחלטה שקבל ביום הראשון למאסרו. לאחר שחרורו ספר הרבי כי באמירת המאמר בראש השנה תרפ"ז 'יצא מפיו' ביאור בענין השגחה פרטית לפי שיטת הבעל שם טוב – שהשגחה פרטית היא גם על דומם-צומח-חי ועל כל פרט שלהם – על אף שלא היה לדברים קשר לתוכן המאמר (ובאמת, בנוסח המודפס של המאמר הושמטה תוספת זו). הרבי התבטא כי לולא זאת הוא לא היה מסוגל 'לעבור' את המאסר ולעמוד ביסוריו!

לעשות שליחות כבעל-הבית

בשנה הראשונה לאחר קבלת הנשיאות של הרבי מליובאוויטש (שנת תשי"א) הוא העמיק

^א לקו"ש חכ"ג עמ' 157 ואילך.

^ב ברכות פ"ט מ"ה.

^ג ברכות ס, ב.

^א נקודה מעובדת משיעור י"ב תמוז ע"ז. נרשם על ידי איתיאל גלעדי.

^ב נדפס בלקוטי דיבורים ח"ד (ועוד).

מי ש"נתפס על דברי תורה" לכלא המנוהל בידי יהודים שבגדר "תינוקות שנשבו").

נחמת הדומם

ותוספת בענין: בלשון הרבי הקודם הודגש בעיקר כי לשיטת הבעל שם טוב ההשגחה הפרטית נוגעת לכל פרט של דומם-צומח-חי (בלי הדגשת הקל וחומר מהדומם-צומח-חי למדבר: " ויתבונן האדם: ומה אם תנועת עשב באה בהשגח"פ ונוגעת להשלמת כונת הבריאה, מין המדבר בכלל וישראל עם קרובו בפרט על כמה וכמה"¹). מדוע דווקא ההשגחה על דומם-צומח-חי – שהכל נוגע לתכלית הכוונה – מחזקת בעת המאסר?

בקבלה וחסידות מוסבר כי אחד העונשים הקשים לנשמה הוא גלגול בדומם (אבן וכיו"ב), משום שהנשמה כלואה ומצומצמת שם, בלי אפשרות לבטא את יכולותיה. פחות קשה הוא הגלגול בצומח או בחי, בהם באים לביטוי מסויים כחות צמיחה ותנועה של הנפש, אך גם בהם המעלה העיקרית של האדם-המדבר, כח הדבור, נותר כלוא. כליאת נפש האדם מלהביא לידי ביטוי את כוחותיו כה קשה וחמורה, שלכן, מסביר הרבי, אין בתורה עונש מאסר – הפגיעה ביכולת האדם למלא את שליחותו בעולם היא בלתי נסבלת.

הרבי הוא נשמה כללית, המזדהה עם כל נשמות ישראל – כולל השרויות בצער הגלגול בדומם, צומח או חי – ואף עם הבריאה כולה. אכן, בפרט בעת שהותו במאסר, הפוגע ביכולתו לבטא את עצמו ולמלא את שליחותו, מזדהה הרבי במיוחד עם החי, הצומח ואפילו הדומם. הקביעה שישנה השגחה פרטית גם על הדומם היא בבחינת "אין חכם כבעל הנסיון"² – כשהאדם מגיע למצב דומם, כשהוא כלוא בחשך הצמצום, אך מרגיש גם אז את השגחה

מהכלא לא די בכך, שהרי בהווה הם מעכבים ומונעים את העבודה שצריכה להעשות כרגע! את היחס הזה צריך ללמוד כל אחד מאתנו בנוגע לשליחותו שלו – לחוש כי הוא בעל הבית (שאינו רק שכיר העובד "מפני הציווי") ולעשות ככל יכולתו להביא את המשיח³.

הנחמה היחידה: כל פרט נוגע לתכלית הכוונה

איך, אם כן, הדיבור (בראש השנה) על השגחה פרטית לפי שיטת הבעל שם טוב סייע לרבי הקודם לעבור את יסורי הנפש בשל המאסר המונע ממנו לפעול את עבודתו בחיזוק היהדות? מורנו הבעל שם טוב הדגיש כי "ענין ההשגחה פרטית הוא, דלא זו בלבד דכל פרטי תנועות הנבראים למיניהם הם בהשגחה פרטית, והיא היא חיות הנברא וקיומו, אלא עוד זאת דתנועה פרטית של נברא יש לה יחס כללי לכללות כונת הבריאה... דבצרוף ואיחוד כל הפעולות הפרטיות... נשלמה כונה העליונה בסוד הבריאה כולה"⁴.

"הצמצום אינו כפשוטו" והיסורים העוברים על האדם ומונעים ממנו לפעול למימוש השליחות אינם ענין צדדי או אפילו ירידה-צורך-עליה במימוש השליחות בעתיד – הם, ברגע זה ממש, חלק מהשלמת הכוונה העליונה, "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים"⁵ וממילא אפשר לגלות כיצד גם בתוכם ממש נמצאת השליחות ברגע הנוכחי. כך, אומר הרבי, שההתעוררות בעולם היהודי כולו תוך כדי המאסר פעלה פעולה רבתי וכן הבטול המוחלט בו התייחס הרבי הקודם לשוביו פעל את בטול הקליפה (על אברהם אבינו כותב הרבי שהוא הפיץ את הכרת ה' גם בעת היותו בכלא – בילדותו – וממנו יכול ללמוד, בקל וחומר, כל

¹ וראה גם שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

² לוח "היום יום" כ"ח חשוון (הובא בשיחה וש"נ מקור הדברים אצל הרבי הקודם).

³ תנחומא נשא טז.

⁴ סוף לשון "היום יום" הנ"ל הערה ז.

⁵ עקידה פרשת נח (שער יד [הקדמה] שלישיה).

ה' עליו (בבחינת "לך דמיה תהלה"^א), הוא מודע להשגחת ה' על כל הדצח"מ ולכך שהיא נוגעת לתכלית כוונת הבריאה, לעשות לו יתברך דירה בתחתונים ולגלות גם במקום הצמצום ובפרטי הדומם עצמם את השגחת ה' ונוכחותו.

בדר"ח תמוז ע"ז - כפר חב"ד

סעודת ראש חדש תמוז

א. תיקון מדות הנפש | ב. פרצוף ניבי הראיה | ג. פרצוף לשונות הראיה | ד. "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו" (רמ"ח אותיות פו)

קוק', תעיף מבט, תעיף הצצה, תציץ לאיזה מקום לא מבוקר, ומקשיבים לו, מעיפים מבט. רק בהרף עין – הרי חוש הראיה הוא במהירות האור – ונפגמו העינים. זה קשר בין האמירה, האמורי, לראיה. חוש האמירה, הדבור, הוא יהודה – דגל מחנה יהודה, הראשון. לפי הווארט הזה – "מרובה מדה טובה", יש יותר בקדושה – היצר הטוב אומר להסתכל במקומות הטובים, לראות טוב ביהודי, חבר שלך, "כל ישראל חברים". כל זה היה רק לומר שהחוש הראשון הוא ראובן, הילד הראשון, רק שבעולם התיקון מקדימים את המלך יהודה, חוש הדבור. יש קשר מאד הדוק בין הדבור לבין הראיה.

מעלת ר"ח (התחדשות מרדל"א, ג"ר דעתיק) על שבת (ענג, ז"ת דעתיק)

אתמול, בשבת, היה ראש חדש וגם היום ראש חדש. קראנו אתמול הפטרת ראש חדש וסיימנו בשני פסוקי "מחר חדש". סיום ספר ישעיהו הוא "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר הוי'". יש שני זמנים של בטול במציאות ממש, "להשתחוות לפני" – חדש ושבת. הפסוק מקדים את חדש לשבת, סימן שיש איזו מעלה בראש חדש לגבי שבת קדש. שתי המלים **חדש** ו-**שבת** הן כפולות של שם הוי' ב"ה – **חדש** עולה **יב** פעמים הוי' ו-**שבת** עולה **זך** פעמים הוי'. ביחד **חדש-שבת** עולה **טל** פעמים הוי', הוי' פעמים הוי' **אחד** ("שמע ישראל הוי'").

א. תיקון מדות הנפש

נגנו^א "אלי אתה" (צ"צ), "כוס ישועות", "יעלה".

חדש תמוז – תיקון הראיה

אנחנו בראש חדש תמוז, גם תחלת תקופה – השנה מתחלקת לתקופת ניסן, תקופת תמוז, תקופת תשרי ותקופת טבת. כנגד הדגלים במדבר, כאשר לכל דגל יש שלשה שבטים: תקופת ניסן כנגד דגל מחנה יהודה, שנוסע ראשון. אחר כך, החדש הזה – וגם הדגל הזה, התקופה הזו – שייך לראובן. תמוז הוא כנגד ראובן והחוש של החדש הוא חוש הראיה, החוש של ראובן, כפשוטו. בעצם ראובן ממשיך כל הקיץ, שלשה חדשים הם "דגל מחנה ראובן", אם כי שבתוך הדגל שלו יש גם את שמעון וגם את גד. החוש של שמעון, שמיעה, כלול בתוך החוש של ראובן, וגם החוש של גד, מעשה-תיקון, כלול בתוך חוש הראיה.

ראובן הוא הבכור של ישראל, וגם בין החושים בכור החושים – הראשון, הראשית – הוא חוש הראיה. כל החושים נמשכים אחר חוש הראיה. בשבת, גם ראש חדש, למדנו ווארט של אדמו"ר הזקן^ב שדבר בפני צעירי החסידים, יונגע חסידות, והסביר מהי קליפת האמרי – אותו יצר הרע שאומר לאדם 'גיב א

^א נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

^ב רמ"ח אותיות אות פב.

מתלבשים, ז תיקוני גלגלתא, אבל ג"ר דעתיק לא מתלבשים – "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", "בריש גלי". דווקא מדרגה זו צריכים כדי לצאת מהגלות, מהמצרים שלנו, ועל כך כתוב "ויפקד מקום דוד". זה מה שקורה בראש חדש, הלבנה מסתתרת, "בכסה", ובבחינה הזו של הכסה של הלבנה יש מעלה אפילו לגבי שבת קדש, מעלת האמונה ביחס לתענוג. לכן כתוב בפסוק לפי הסדר הזה – "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר הוי'".

לכן אנחנו עושים סעודת ראש חדש, גם כדי להרגיש "ויפקד מקום דוד" – בעצם הוא עולה לשרש ואחר כך הוא חוזר, "נגלה ונכסה ונגלה" בלשון חז"ל. הוא "נכסה" כדי שיתגלה בדרגה אין סופית למעלה מה"נגלה" הראשון, כמו 'אין' שבינן 'יש' ל'יש', שיחזור ויתגלה מהאין במדרגה נעלית לאין ערוך (היש הראשון הוא היש הנברא ואילו היש השני הוא גילוי היש האמיתי, איך שהוא משתקף ביש הנברא). אם כן, כולנו מתחדשים בראש חדש. ראש חדש תמוז הוא לא תחלת שנת החדשים, "החדש הזה לכם ראש חדשים", אבל הוא כן תחלת השבטים, הוא החדש ששייך לבכור של ישראל, ראובן, והחוש שלו הוא בכור החושים – חוש הראות.

חמשה חושים

אצל הראשונים, שלא דברו במונחים של ספר יצירה שיש יב חושים, אמרו בפשטות – כמו שידוע, וגם כתוב בספרים הקדושים – שיש חמשה חושים, והראשון שבהם חוש הראות (מזכיר לנו את רות, כיש מפרשים שהשם רות הוא מלשון ראות. ראינו ש"מקום דוד" היינו שרש המלכות ברדל"א, באמונה פשוטה, היינו שרש דוד ברות המואביה שהאמינה בה' והתגיירה, כמו אברהם אבינו, "ראש כל המאמינים". נמצא קשר מיוחד של "מקום דוד"

אלהינו הוי' אחד"). היות שבכל מלה יש שלש אותיות, אפשר לשאול האם הסה"כ מתחלק בשש, ואכן כן – ממוצע כל אות הוא $13^2, 169$, אחד (אהבה) ברבוע – "הוי' אחד ושמו אחד". כלומר, שתי המלים האלה מאד משלימות. ועוד יותר פלא, כל הביטוי – "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו" – עולה פד פעמים הוי', כך שהערך הממוצע של כל אחת משבע התבות עולה חדש, הכל חדש! כמו שאמרנו, מכאן רואים ולומדים שיש משהו בראש חדש שקודם לשבת. מה הדבר? שבת הוא יום של ענג, "אז תתענג על הוי'" – ענג עליון מאד שמעל שם הוי', "על הוי'", ששייך לכתר ולא סתם לכתר אלא לפרצוף עתיק יומין, פנימיות הכתר. מה יכול להיות בחדש יותר מזה? בהפטרות "מחר החדש" כתוב על ראש חדש "ויפקד מקום דוד". גם בביטוי זה יש גימטריא מאד יפה – "מקום דוד" שוה בדיוק 200, ששוה "ויפקד". אם כן, יש פה משוואה פשוטה ויפהפיה בביטוי "ויפקד מקום דוד" שחוזר פעמיים – כל הביטוי עולה 400, שלמות של 20 ברבוע. מה זה מלמד אותנו? שיש משהו ב"מקום דוד" ששוה בעצם "ויפקד", הוא נעלם, לא רואים אותו, לא נמצא כאן. לאן הוא הלך? הרי "דוד מלך ישראל חי וקים", לאן הוא הולך כשאני מחפש אותו ולא רואה אותו? על פי פשט הוא הולך הביתה, ומהו "הביתה" שלו? שרש המלכות, דוד מלכא משיחא, דוד מלך ישראל חי וקים – שרש המלכות הוא ברדל"א, רישא דלא ידע ולא אתידע, שבנפש היינו אמונה פשוטה. בתוך האמונה הפשוטה של רדל"א יש את "חביון עז העצמות", כח מסירות הנפש של היהודי. לאותו מקום הוא חוזר, "ברח לך אל מקומך" – קשר בין בלעם לדוד, שניהם חוזרים לרדל"א.

שוב, רדל"א יותר גבוה מענג שבת, כי ענג שבת הוא ז"ת דעתיק ורדל"א הוא "ריש גלי", הוא לא מתלבש בשום דבר. ז"ת דעתיק

איך הוא מסתכל על העולם. יש הסתכלות של בעל גאווה ויש הסתכלות אחרת לגמרי של ענו. באותו מקום שכתוב "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" כתוב "ותמנת הוי' יביט". הענו – הרואה את המציאות מתוך עינים של ענוה, אינו מתנשא על מה שהוא רואה כמו בעל הגאווה אלא אדרבה חודר במבטו לתוך המציאות הנראית לעינים להבחין בה את הכח האלקי המהווה אותה, ומתבטל בפני כח זה – מתקן, מטהר-מזכך את המבט שלו, הראיה שלו ("משה נתנבא ב'זה" היינו ב'נכות הראיה, כמבואר במ"א), עד שהוא זוכה לראות את המציאות מתוך העינים של הקב"ה – כך פרש אדה"ז "ותמנת הוי' יביט", שהוא רואה את העולם מתוך עיני ה', כי הוא "ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". ענו ועין הם מאותו שער בלשון הקדש – שניהם עונים אמן אחר רצון ה' ("בכל ביתי נאמן הוא"). לעומת הענו, יש מי שמסתכל על המציאות תוך כדי הגאווה שלו, הישות שלו, והוא רואה את העולם אחרת לגמרי. בעצם הוא רואה רק את הקליפה החיצונית, השקרית, של העולם (עלמא דשקרא), והוא בעצמו מתעצם עם השקר שלו, עם כח המדמה שלו שהוא גדול מכולם.

הזוג השני של תכונות נפש שתחת הראות דומה – בשת-עזות, "עז פנים לגיהנם ובשת פנים לגן עדן". לפי המבט שלך, או שאתה עז פנים או שאתה בשת פנים. כשאומרים זאת מיד חושבים על אחד הווארטים הבסיסיים ברמ"ח אותיות, שחסיד צריך להיות "עז פנים". אפילו את משנת "עז פנים לגיהנם" חסידים היו מפרשים שעז פנים בקדושה יכול לרדת לגיהנם ולהוציא משם את הנשמות שנלכדו בינתיים בגיהנם – הוא סובל גם חום אדיר וגם קור אדיר, כי יש גיהנם של אש וגיהנם של שלג. כנראה שאותו אחד שהולך לגיהנם צריך להתלכב בהתאם. בכל אופן, יש גם בקדושה עזות, במיוחד בשנה הזו, ת'הא ש'נת ע"ז.

לראש חדש תמוז דווקא, חוש הראות. הקשר בין רות לאברהם מתבטא בכך שאברהם רות עולה "יברכך הוי' וישמרך", הברכה הראשונה של ברכת כהנים שכנגד אברהם אבינו כנודע, וכן עולה אני פעמים דוד, היינו "מקום דוד", (ודוק). יש את חוש הראות, אחריו חוש השמע – זהו הסדר אצל הראשונים, הראות והשמע הם ממש ראובן ושמעון, שני בניו הראשונים של יעקב אבינו – חוש הריח (ואם ראות ושמע הם ראובן ושמעון הריח צריך להיות לוי, בו נאמר "ישימו קטורה באפך"), חוש הטעם ואחרון חביב חוש המשוש.

נעשה גימטריא יפה: **ראות שמע ריח טעם משוש = 2000**, מספר שלם. למה רומז 2000 בכל מקום? ב רבתי של "בראשית". ה' ברא את העולם ב-ב רבתי – בחמשה חושים. אם יש חמשה חושים שעולים 2000, ממוצע כל חוש הוא 400, "ויפקד מקום דוד", שייך באופן מיוחד עכשיו בראש חדש תמוז. סוד החושים, שהראשון שבהם הוא ראובן, חוש הראות.

תיקון מדות הנפש לרשב"ג

אם אמרנו זאת כעת, יש גם כלל גדול בתורת הנפש שבא מרשב"ג, מגדולי הראשונים, יהודי מיוחד מאד שחי חיים קצרים מאד והספיק הרבה, תוך סבל ויסורים, יסורי נפש וגוף. הוא כותב שכל אחד מהחושים האלה שולט ומנהיג שני זוגות של תכונות נפש. זה נושא גדול שראוי להיות לימוד ארוך אצלנו בתורת הנפש. נאמר רק את המלים עם טפה הסבר, "אפס קצהו תראה וכולו לא תראה":

חוש הראות: גאווה-ענוה; בשת-עזות

תחת חוש הראות, הזוג הראשון של תכונות נפש הוא גאווה-ענוה. כלומר, הגאווה והענוה שלך, הזוג הראשון ואולי הכי בסיסי של תכונות נפש, תלויות בראיה של האדם, איך הוא רואה,

על מה כתוב להיות אכזר בקדושה¹ ומתי כתוב שצריך לשנוא בקדושה². בכל אופן, הדברים האלה הם בהחלט שליליים ביסודם.

חוש הריח: כעס-רצון; קנאה-חריצות

נעבור לחוש הריח: הזוג הראשון שתחת חוש הריח לפי רשב"ג הוא כעס-רצון. ברור למה כעס ורצון שייכים לחוש הריח, כי הם שייכים לאף – ארך אפים או קצר אפים. אף וחמה הם כעס ויש "ארך אפים" שהוא רצון.

חוש הריח הוא החוש המיוחד של מלך המשיח, "והריחו ביראת הוי"'. לפי זה התכונה העיקרית של מלך המשיח, שמכשיר אותו להיות "מורח ודאין", הוא "ארך אפים", לא כועס על אף אחד, מקבל את כולם בסבלנות. גם "ענו" של משה רבינו קשור לסבלנות, כך מפרש רש"י על "והאיש משה ענו מאד". אבל אצל משה מצאנו גם "כיוון שבא לכלל כעס בא לכלל טעות". מלך המשיח יתקן זאת בשלמות, לא יכעס בכלל (וממילא לא יטעה, כידוע שעיקר התיקון של מלך המשיח הוא במוחין חב"ד, לעולם לא לטעות בשיקול דעתו, היינו מה שברוח הקדש, לאפוקי מנבואה, הוא עולה גם על משה רבינו).

הזוג הבא הוא מאד מענין, שגם תלוי בריח. מה הזוג השני תחת חוש הריח? קנאה-חריצות. יש אדם שיושב ורואה שהחבר שלו מצליח והוא מקנא בו, ויש אחד שמה פתאום?! לא שייך בכלל, הוא לא יקנא באף אחד, הוא בחור חרוץ – עובד קשה. אדרבא, אם הוא רואה מישהו מצליח זה אתגר בשבילו. זוג מאד מענין, קנאה וחריצות, שתלוי בחוש הריח, החוש של מלך המשיח. לפי זה, התכונות החיוביות כאן הן שמלך המשיח הוא ארך אפים

נחזור לגאווה-ענוה: יש עזות דקדושה – האם יש גם גאווה דקדושה? כן, דברנו בשבת על גאות יחידה, שצריכה להיות יחד עם ענות חן³. למי יש גאווה דקדושה? כל תלמיד חכם צריך שמינית שבשמינית, אבל במיוחד המלך, ו"מאן מלכי רבנן". על יהושפט המלך כתוב "ויגבה לבו בדרכי הוי"'. בכל אופן, אלה שני הזוגות שתחת חוש הראות לפי רשב"ג, גאווה-ענוה ובשבת-עזות.

חוש השמע: אהבה-שנאה; רחמים-אכזריות

נעבור לחוש השמע: הזוג הראשון תחת השמע הוא אהבה-שנאה. לפי השמיעה-השמעון שלך כך האהבה והשנאה שלך (בלידת שמעון לאה אמנו אמרה "כי שמע הוי' כי שנואה אנכי". בלידת ראובן היא סיימה את דבריה ב"כי עתה יאהבני אישי". היינו שראשית זוג זה – אהבה-שנאה – היא כבר אצל ראובן, ראה, אך שלמות הזוג הוא אצל שמעון, שמיעה, ודוק). שמיעה קשורה לבינה דווקא, אמא ("שם הגדלה לאה"), וה"ברא בוכרא" שלה הוא אהבה, חסד (סוף ראובן, לאחר העיקר "כי ראה הוי' בעיני [משער עין-ענו כנ"ל]), המתחבר ונשלם בשמעון כנ"ל. נמצא רמוז ששנאת לאה היא באמת מאהבה מסותרת).

הזוג השני שתחת חוש השמע הוא משהו דומה – רחמים-אכזריות. שוב, תחת חוש השמע, שמעון, יש אהבה-שנאה ויש רחמים-אכזריות. כמו שהסברנו לגבי הראות, גם לגבי התכונות השליליות ישנו פן שאפשר להשתמש בו בקדושה – מי שיודע, רופא מומחה שיודע להשתמש בסם המות, יכול להשתמש בדברים השליליים האלה גם בקדושה. שכל אחד יזכר

¹ ראה תנחומא מצורע א. עירובין כב, א.

² ראה פסחים קיג, ב (ובתניא פל"ב).

³ וראה גם שיעור ב' תמוז ש"ז.

הזקן כותב בתניא, לא צריך לחשוב על החטא כל היום – רק בזמנים מיוחדים, כשאתה יכול להתבונן היטב כנגד מי חטאת, אז הזמן להתחרט, לחרוט את השפלות על הלב כמבואר בפרק בעבודת ה'. בכל אופן, זה תלוי בחוש הטעם – מי שיש לו חוש טעם טוב אוכל טוב, אז הוא ודאי בשלוח. מי שלא אוכל טוב, גם מתחרט על מה שנתנו לו לאכול... על כל דבר הוא מתחרט, או שמתחרט שאכל את זה, חושב אם היה בריא או לא. יש ווארט שכל המאכלים לא בריאים, אם כן מה שלא תאכל – תתחרט.

חוש המישוש: נדיבות-ציקנות; גבורה-מֶרֶךְ

אחרון חביב, חוש המישוש. מה שני הזוגות של תכונות נפש שתחת חוש המישוש לפי הרשב"ג? קצת הפתעה. הראשון הוא נדיבות-ציקנות – תלוי במגע שלך. מישוש הוא המגע, מגע ישיר עם המציאות – לפי עדינות המגע אתה נדיב או ציקן.

מה הזוג השני שתחת חוש המישוש? אחרון חביב – גבורה-מֶרֶךְ. יש אחד שהוא גבור ויש אחד שהוא פחדן, מורך לב. צריך להיות גבור, גבור מלחמה. גם מענין, שלהיות נדיב ולהיות גבור אלה שתי תכונות שהולכות יחד תחת חוש המישוש. ההיפך הוא להיות קמצן ופחדן, ציקן ומורך לב, שאין לו אומץ להתמודד ולהכנס בקשרי המלחמה. עיקר המלחמה הוא מלחמת היצר.

ההקבלה לספירות

עד כאן פתחנו נושא שיתכן שהזכרנו אותו פעם לפני הרבה שנים. עוד פעם, זה קורס שלם בתורת הנפש. כמה זוגות יש כאן סך הכל? עשרה זוגות, שנים תחת כל חוש. אם יש עשרה זוגות צריך גם להקביל לספירות – הוא לא עושה, אנחנו יכולים לעשות זאת די בקלות.

נעשה כעת עבודה יחד. יצא לנו מכאן שלכל חוש יש שתי ספירות, גם משהו מאד מענין

ובחור חרוץ – לא כועס על אף אחד ולא מקנא באף אחד. גם כאן, התכונות השליליות יכולות להיות גם בקדושה (מראה את עצמו כועס לאפרושי מאיסורא, כמבואר ברמב"ם, ו"קנאת סופרים תרבה חכמה", היינו שהקנאה עצמה מאתגרת, מביאה לידי חריצות).

חוש הטעם: שמחה-דאגה; שלוח-חרטה

החוש הרביעי הוא חוש הטעם. מה תחת הטעם? גם משהו מאד חשוב. הדבר הראשון שתחת הטעם הוא שמחה. ההיפך של השמחה אינו עצבות אלא דאגה, כך הוא כותב. יש בחור, אני חושב שיש כמה שיושבים פה עכשיו, שהם טיפוסים דואגים. קודם כל, שיאמרו לחיים ויאכלו פארבייטן, כי תיקון הדאגה הוא חוש הטעם, להיות שמח. איך אני יודע שלהיות שמח תלוי בטוב טעם? מי היה שמח? יצחק אבינו, והחוש שלו הוא טעם, הוא אוהב מטעמים – ו"עשה לי מטעמים כאשר אהבתי". חז"ל אומרים ש"אין שמחה אלא בין" ו"אין שמחה אלא בבשר" – כדי להיות שמח צריך לשתות ולאכול. סיום אורח חיים, שמתחיל "שויתי הוי' לנגדי תמיד", הוא "וטוב לב משתה תמיד". "הכל הולך אחר החיתום" של אורח חיים, השו"ע של היהודי, ש"טוב לב משתה תמיד". זה הזוג הראשון תחת חוש הטעם.

הזוג השני ששייך לחוש הטעם לפי רשב"ג הוא שלוח-חרטה. יש אחד – גם מאלה שנמצאים פה – שכל מה שלא יעשה בחיים הוא מתחרט, "רשעים מלאים חרטות". מי שמתחרט על כל מה שהוא עושה סימן שהוא היפך הצדיק. אבל יש אחד ששלו, זורם עם זה מה יש'. הרשב"ג כותב מלה נרדפת לשלוח – בטחון. או שלוח-חרטה או בטחון-חרטה. צריך לבטוח בעזרת ה', "בטחו בהוי' עדי עד", ולא להיות טיפוס מתחרט על כל דבר. כשעושים תשובה, בזמנים מיוחדים, צריך להתחרט על המעשים הלא טובים שעשה. כמו שאדמו"ר

בינה: שמחה-דאגה

מה הזוג של הבינה? שמחה. כמו שחכמה היא בטול בינה היא שמחה. שמחה היתה בטעם. הייתי יכול לחשוב שבינה צריכה להיות שמע, אבל כאן יש כבר חידוש. ריח בכתר וראיה בחכמה – פשוט. כאן יוצא שהזוג ששייך לבינה הוא שמחה לעומת דאגה. [לכן האמא דואגת... נכון].

חסד: אהבה-שנאה

מה יש בחסד? אהבה-שנאה, פשוט. אהבה-שנאה שייך לחוש השמע, שכאן רואים שקשור לחסד. [שמיעה היא בינה, גבורות]. אכן כתוב "הוי שמעתי שמעך יראתי", גבורה, אך יש שמע גם בחסד – "היום יומא דאזיל כו", 'חסד אל כל היום', אם בקולו תשמעו", תשובה מאהבה (שבזה תלויה ביאת המשיח). בכל הדברים האלה צריך להתבונן הרבה יותר, כעת רק עושים סקיצה ראשונית.

גבורה: גבורה-מרך

גבורה הכי קל: גבורה-מרך, זוג של חוש המישוש.

תפארת: רחמים-אכזריות

בתפארת גם פשוט, הזוג הוא רחמים-אכזריות (הרחמים הם פנימיות ספירת התפארת כנודע) – שוב חוש השמע (סוד יסוד אמא מסתיים בתפארת ז"א). כלומר, החסד והרחמים, אברהם ויעקב, הולכים כאן יחד – יעקב אשר פדה את אברהם, שניהם חוש השמע.

כל ששת הראשונים היו ממש חלקים. כשיורדים למעשה שהוא העיקר, לנהי"ם, קצת

בפני עצמו. [בכל דבר יש משהו טוב, גם במורך וצייקנות?] כנראה, אני חש שאתה שייך לחוש המישוש... במקור הזה של הרשב"ג תפס חזק, התלהב, רבי אברהם אבולעפיא, לכן מביא את זה בספריו. הכי חשוב. לפני שמלמדים הלאה, ללמוד על החיים של הרשב"ג – משהו מאד מרתק. זו דוגמה לניצוץ של משיח שמת צעיר.

נחזור להקבלה לספירות. יוצא שבכל ספירה יש זוג. אם יש כאן עשרים תכונות, כנראה יש עשר בחינות של אור וישר ועשר בחינות של אור חוזר, כאשר על פי פשט התכונה החיובית היא אור ישר והשלילית היא אור חוזר – אור שאפשר להחזיר, גם את התכונה השלילית אפשר להחזיר לשרש, לקדושה:

כתר: רצון-כעס

מה הזוג שכנגד הכתר? חוש הריח הוא החוש של הכתר כנודע, חלק. הזוג הראשון שם הוא רצון וכעס, תלוי באף. כתוב ש"ז"א בעתיקא אחיד ותליא", שגם הזעיר-אנפין, קצר-אף, הכעס, אחיד ותליא בארץ-אנפין, אורך אף, "ארך אפים". יש עוד מאמר בזה, כמו שלמדנו לא מזמן, ש"ז"א ועתיקא כולא חד", אפילו יותר מ"ז"א בעתיקא אחיד ותליא". שם, בכתר, יש ארך אפים.

חכמה: ענוה-גאווה

מה הזוג של החכמה? צריך להיות שייך לחוש הראיה, והזוג הוא ענוה-גאווה. פנימיות החכמה היא בטול, כידוע, וחיצוניות החכמה היא ישות. בדיוק הענין של איך אתה רואה את המציאות – יש מי שרואה את האין (כמו שאדמו"ר הזקן אמר לפני הסתלקותו, שלא רואה את הקורה אלא את האין האלקי שמהווה את הקורה, "שויתי הוי" לנגדי תמיד) ויש מי שרואה את היש, את הקליפה של המציאות כנ"ל. בפשטות זהו הזוג של החכמה.

ל, ו"על נדיבות יקום" עולה יעקב ב"רצוא ושוב", י יעקב יעקב עקב קב ב, כאשר זיווגם הוא על ידי "והוא", שעולה חי, דהיינו נשמת יוסף, ה"צדיק חי עלמין", נמצא ש"על נדיבות יקום" הוא סוד "אלה תלדות יעקב יוסף", (ודוק). והוא זוג של חוש המישוש, שבדיוק מתאים לספירת היסוד.

מלכות: קנאה-חריצות

הכי חשובים הם הכתר והמלכות, תכונות של משיח ש"מורח ודאין". בכתר היו רצון-כעס ולמלכות נשאר קנאה-חריצות, הכי טוב שיכול להיות, שני הזוגות של חוש הריח – "אני ראשון [כתר] ואני אחרון [מלכות]". מה הסיפור של כל ספר מלכים, של מלכות בית דוד ומלכות הצפון, מה קורה בכל הספר? הריבים בין המלכים ובין הדורות כולם ביטויים של קנאה – "קשה כשאלו [רמזו לשאלו המלך, שרש הקנאה, שקנא בדוד] קנאה". המלך הטוב הוא הבחור החרוץ באמת, דוד המלך – הוא לא מקנא כך אלא עובד קשה. [מי שהכי מתואר חרוץ הוא עוזיהו]. כן, הוא סוד "איהי [מלכות, חריצות] בהוד [עזות, עוזיהו, עליו נאמר 'הודי הפך עלי למשחית', בסוף מרוב עזות הצטרע]".

מה קליפת הממשלה? מה קורה בין המפלגות ובין הפוליטיקאים? יודעים שקליפת הפוליטיקה היא קשה ביותר, קליפת השקר, אבל חוץ מזה עיקר הפוליטיקה הוא קנאה – היא הורסת הכל. עד שיבוא אחד שלא מקנא באף אחד, נכנס לתחרויות של כולם והוא פשוט חרוץ – חרוץ עד שהוא מצליח. [אי אפשר בלי קנאה במלכות?] זו קליפת המלכות, "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום [סוד 'באש קנאתי דברתי על שארית הגוים ועל אדום'] לפני מלך מלך לבני ישראל", היינו "קליפה קדמה לפרי" – הפרי של המלכות כולו חריצות (חרי-צות היינו ריח מלכות, בגימטריא "ונדיב נדיבות יעץ", רחל ב"רצוא ושוב" כנ"ל –

יותר קשה. מענין שעד התפארת, עד יעקב אבינו, הלך מאד פשוט.

נצח: שלווה (בטחון)-חרטה

מה יש בנצח? בשביל זה אמרנו שיש לרשב"ג מלה חילופית לשלוה – בטחון – בטחון-חרטה. צריך לומר שהבטחון והחרטה שייכים לספירת הנצח, זוג של חוש הטעם. הדבר יוצא מפורש מהפסוק העיקרי בתנ"ך של נצח – "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם", היינו שאינו מתחרט לעולם.

הוד: בשת-עזות

עיקר ההכרעה שצריכים כאן הוא בין ההוד ליסוד. לא נאמר את השיקול אלא רק את המסקנה: בהוד נשים בשת-עזות, זוג של חוש הראות (הקשר של הוד לחכמה הוא ענין "קבל את האמת ממי שאמרה" כמו שמסביר ר"ה בכיאוורו לקונטרס ההתפעלות). בשת פנים נותנת הוד – "הוד והדר לבשת [לְבַשְׁתָּ] – ואילו על עזות פנים נאמר "הודי נהפך עלי למשחית". ובקדושה נאמר "הוד והדר לפניו עז וחדוה במקומו".

יסוד: נדיבות-ציקנות

ביסוד נשים נדיבות-ציקנות. אם לא היתה לי אהבה בחסד הייתי שם את הנדיבות בחסד, אבל כאשר החסד כבר תפוס באהבה הנדיבות שייכת לצדיק שנותן צדקה. והוא סוד הפסוק "ונדיב נדיבות יעץ והוא על נדיבות יקום" (כמובא במסורה של שלשה פסוקים, אחד בתורה אחד בנביאים ואחד בכתובים, של ז-ז תבות כאשר תבת "והוא" באמצע, סוד "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות"), סוד קימת הברית על ידי נדיבות הלב (ועצת הכליות). "יקום" עולה יוסף, ה"צדיק יסוד עולם" ("ונדיב נדיבות יעץ" עולה רחל ב"רצוא ושוב", ר רח רחל חל

עד כאן הפרק הזה לתורת הנפש. לחיים לחיים.
נגנו ניגון ר"ח תמוז, "שאמיל".

הנדיבות של היסוד משפיע בחריצות של המלכות, רחל, דווקא).

סיכום

ולסיכום חלוקת התכונות לפי הספירות:

ההקבלה מגלה את מעלות המורך והציקנות

בהמשך למה שדברנו, מההקבלה לספירות גם מרויחים הבהרות לגבי מה שיכול להיות קושיא. לדוגמה, בחוש המישוש היו שני זוגות – נדיבות-ציקנות וגבורה-מורך. אמרנו שגם את הדברים השליליים יש דרך להעלות באור חוזר. אולי הכי קשה איך מעלים את המורך, וגם ציקנות נשמעת מדה שלילית ביותר, שמישהו כילי. אלא מה? ברגע שאני מקביל לספירות, כפי שעשינו קודם, מרויחים הרבה. זו דוגמה מאד יפה איך ההקבלה מעשירה, בפשט הכי פשוט, את המובן של המושגים.

כשעברתי על כל התכונות האלה, חסרה מדה מאד חשובה בנפש – יראה. אם יש אהבה צריכה להיות גם יראה, תרין גדפין. שאלו קודם, מה יכול להיות מורך דקדושה? המורך הרע הוא פחדנות, שאדם פוחד להכנס לקשרי המלחמה, אבל מורך דקדושה הוא פשוט יראה. יש פחד דקדושה. לאיזו ספירה שייכת היראה של הקדושה? בדיוק איפה ששמנו – גבורה ומורך הולכים יחד, ו-גבורה בגימטריא יראה. מיקום גבורה-מורך בגבורה עוזר להבין מה יכול להיות המורך דקדושה, וגם משלים מה שלכאורה היה חסר – מדת היראה בכלל.

את הנדיבות והציקנות שמנו ביסוד, מלמד אותי שיכולה להיות ציקנות דקדושה, שמירת הברית. צריך לצמצם, "אבר קטן" צריך לצמצם, "מרעיבו שבע" – סוג אחד של ציקנות – וגם לדאוג לא להשפיע במקום הלא-נכון אלא רק במקום הנכון. אפשר להרויח עוד משהו: אנחנו אומרים שהיסוד הוא הנדיבות והציקנות. למי הוא אמור להשפיע או לא להשפיע? למלכות. יוצא שעיקר הנדיבות הוא ההשפעה של היסוד-הצדיק לצדק-מלכות. מזה נשכיל שצריך הרבה

כתר

רצון-

כעס

בינה

שמחה

-דאגה

גבורה

גבורה

-מורך

חכמה

ענוה-

גאווה

חסד

אהבה-

שנאה

תפארת

רחמים

-אכזריות

הוד

בשת-

עזות

נצח

שלוה

(בטחון)-

חרטה

יסוד

נדיבות

-ציקנות

מלכות

קנאה-

חריצות

ההולדת של יוסף הצדיק, בחדש תמוז, כמבואר במ"א¹.

ניבי ראייה – חכמה עד יסוד

נעשה עוד שני פרצופים, קלים יותר. אחד של ניבי ראייה, שכמדומני לא עשינו בעבר, והשני של שמות נרדפים של ראייה. היות שזהו חדש הראייה אפשר להתבונן בריבוי לשונות ראייה בתנ"ך. המלבי"ם כותב עשרה, אבל לא כותב את כולם, ובין העשרה יש כמה שאינם בדיוק ראייה. [יש כבר ב"קנין ראייה" בספר שלשה כתרים¹] זה "נגלה ונכסה ונגלה"...

קודם ניבים של ראייה – לא בדיוק פשט אלא ניב – כמו "ראה חיים [עם אשה]". כמה ניבים כאלה יש? המלה ראייה מאד עשירה בניבים, כל מיני מושגים שמצטרפים אליה. יש יותר מעשרה, אבל נצמצם לעשרה כדי שנעשה פרצוף.

יש ראיית-חכמה, בקהלת כתוב "לראות חכמה והוללות", רואים חכמה.

יש בתנ"ך ראיית אחרית, רואים אחרית – "עמק אחרית" הוא בינה בספר יצירה.

יש לראות טוב, "אהב ימים לראות טוב" – "אהב" בחסד, "ימים" היינו "יומא דאזיל עם כולהו יומין", גם חסד.

יש את מה שאחי דוד המלך אמרו לו, "למען ראות המלחמה ירדת" – ראיית-מלחמה היא בגבורה.

יש גם ראיית מנוחה, "וירא מנוחה כי טוב" – אותה נשים בתפארת. למה? ברעוא דרעוין אומרים בתפלה "אברהם יגל, יצחק ירנן, יעקב ובניו ינוחו בו מנוחת אהבה ונדבה..."², "בקש יעקב לישוב בשלוה". יש מי שרואה מנוחה – זו לפחות שאיפה של יעקב אבינו, שהתקיימה

מודעות (בכלל, בלב, מודעות קשורה בעיקר לספירת היסוד, כמבואר במ"א) להתנדב למלכות דקדושה ולהיות ציין כלפי המלכות דסט"א, או, בצורה יותר עדינה, המלכות שלעת-עתה לא מתוקנת? [מסים]. העו"ד שלנו נמצא כאן? לחיים לחיים.

שוב, אלה ממש דוגמאות יפות איך ההקבלה שלנו עוזרת לנו להבין לעומק יותר, בפשטות, את משמעות תכונות הנפש הללו.

ב. פרצוף ניבי הראייה

הדגשת חוש הראייה בתמוז

נמשיך בענין ראובן, חוש הראות. אמרנו הרגע שצריך להכיר בעצמי את כל החושים וכל התכונות, אבל יש זמנים מיוחדים שהדגש הוא על משהו אחד. אם אנחנו כעת בחדש תמוז, חדש הראייה, זהו החדש לתקן את הראות עם תכונות הנפש השייכות לה – חדש מיוחד לתקן את הגאווה ולזכות בענוה וגם לתקן את העזות ולזכות בבשת פנים.

[יום ההולדת של יוסף בתמוז.] אכן בספה"ק מופיעות כמה דעות לגבי יום ההולדת של יוסף, כולן בחדש תמוז. יוסף הוא "בן פרת עלי עין", כולם מסתכלים ביפיו ואין עין הרע שולטת בו. תיקון הברית, בחינת יוסף, תלוי בתיקון העינים. זו תקופת תמוז – השיא של החמה, של השמש, "שמש בגבעון דום", א-ב-ג תמוז. זהו החדש של שמירת העינים, כפי שמדברים כל שנה. [תמוז שוה צדיק גמור.] שוה מלך המשיח (צדיק גמור מלך המשיח – בכל לשון יש 8 אותיות – בהכאה פרטית = 18200, 10 פעמים 1820, סוד פעמים הוי', "סוד הוי' ליראיו", מספר האזכרות של שם הוי' ב"ה בכל התורה כולה כנודע. 18200 = 26, הוי', פעמים 700 = "הוד והדר לפניו עז וחדוה במקמו" כנ"ל, ממוצע 13 האברים הראשונים של סדרת ימי

¹ ישיעור ח' תמוז (השיעור החדשי באנגלית) ש"ז.

² עמ' עג הערה ל.

המובאות בפרקי אבות. חז"ל בעצמם חוקרים מהו העמל, יש פירוש אחד "עמל מלאכה" (מלאכה ומלכות הן לשון נופל על לשון, קשור להחריצות במלכות כנ"ל), פירוש שני "עמל שיחה" (מלכות היא עולם הדבור) ופירוש שלישי "עמל תורה" ("מלכות פה, תורה שבעל פה קרינן לה"), והמסקנה שמדובר ב"עמל תורה". בחסידות מוסבר, יש שיחה של הרבי, ש"עמל מלאכה" היינו מצוות מעשיות, "עמל שיחה" היינו תפלה ("ויצא יצחק לשוח בשדה", "אין שיחה אלא תפלה") ו"עמל תורה" הוא תורה, כפשוט (ודווקא העמל הרב הנדרש על מנת לזכות בכתר תורה, העמל של הלימוד לעומק של התורה שבעל פה – "כל עמל האדם לפיהו, וגם הנפש לא תמלא", שהרי "ארכה מארץ מדה ורחבה מני ים". "כל עמל האדם לפיהו וגם הנפש לא תמלא" ע"ה עולה "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", בחינת מלכות, "לב מלכים אין חקר"). כאשר אדם עמל בדברים האלה זו קבלת עול מלכות שמים – שאדם עמל במה שנולד לעמול בו, אדם נולד בעולם הזה לזכות לכתר מלכות. גם כתר תורה, אבל התכליס הוא כתר מלכות שממנו באים לכתר שם טוב ש"עולה על גביהן".

כתר: ראית אור

לא אמרנו את הכתר. הכתר הוא אור – לא הפסוק "וירא אלהים את האור כי טוב" אלא הפסוק בישעיהו "העם ההלכים בחשך ראו אור גדול". כשוראים אור, התגלות, הפתעה גמורה, היא ראית אור. אור הוא בכתר, ג"פ אור עולה **כתרא** – אור צת, אור מצוחצח, אור קדמון, כנגד ג רישין שבכתר כידוע. אם הזכרנו את הפסוק רואה-אור נאמר משהו שודאי הזכרנו פעם. יש שני פסוקים בתנ"ך של אור כפול, "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור" ו"העם ההלכים בחשך ראו אור גדול ישבי

אצל בנו יששכר. ראית טוב בחסד ו"וירא מנוחה כי טוב" בתפארת. הפסוק שאמרנו בהתחלה, "ראה חיים עם אשה אשר אהבת", נשים בנצח – חיים נצחיים. בספר יצירה "תמורת חיים מות" בנצח. יש גם לראות מות בתנ"ך – זו בעצם התמורה של ספירת הנצח לפי ספר יצירה. יש כמה פסוקים בתנ"ך שרואים בהם נקמה. מי שזוכר, בחמש המצוות הכלליות שמגנו נקמה בבינה, אבל "בינה עד הוד אתפשטת", לכן נשים את ראית הנקמה בספירת ההוד. כשהרבי באחד המאמרים שלו מסביר את משמעות הספירות והתכללותן זו בזו הוא אומר שהוד, ענף הגבורה, הוא הכי גבורה – כמו "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם". בספירת היסוד נשים פסוק שנאמר על מלך המשיח בספר ישעיהו – "יראה זרע יאריך ימים וחפץ הוי' בידו יצלח". זהו היעוד שלו, החזון שלו. פשוט ש"יראה זרע" בספירת היסוד. אפשר לחשוב שאולי מדובר במשיח בן יוסף, שביסוד, אך באותו פרק ברור שמדובר במשיח בן דוד – כאן יש אסמכתא שהוא כולל גם את היסוד וגם את המלכות. המלכות היא קצר-ימים ו"יאריך ימים" הוא תיקון המלכות, וכן "חפץ הוי' בידו יצלח" היינו תיקון המלכות.

מלכות: ראית עמל

אחרון חביב, יש לראות עמל – "כי אדם לעמל יולד". קשור למה שדברנו הרגע שבמלכות צריך להיות חרוץ, שחריצות לעומת קנאה נמצאות במלכות. שם פשוט צריך לעבוד קשה. דברנו הרבה פעמים שתיקון המלכות הוא עבודה קשה, עליו כתוב "אדם לעמל יולד" ויש ביטוי של ראית עמל בתנ"ך. **עמל** נוטריקון "עול מלכות". יש כמה רמזים יפים שאומרים על הפסוק "כי אדם לעמל יולד". יש פירוש אחד ש"לעמל" ר"ת "לומד על מנת ללמד" או "לומד על מנת לעשות", שתי הבחינות

	כתר	
	ראית אור	
בינה	חכמה	
ראית אחרית	ראית	
	חכמה	
גבורה	חסד	
ראית	ראית טוב	
מלחמה		
	תפארת	
	ראית	
	מנוחה	
הוד	נצח	
ראית נקמה	ראית חיים	
	יסוד	
	ראית זרע	
	מלכות	
	ראית עמל	

בארץ צלמות אור נגה עליהם". לפי ההשוואה הפסוק בישיעיהו הוא בעצם פיתוח של הפסוק בתורה. "ויאמר אלהים יהי אור" הוא "העם ההלכים בחשך ראו אור גדול" ו"ויהי אור" הוא "ישבי בארץ צלמות אור נגה עליהם" (ו תבות "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור" ו-ו תבות "ראו אור גדול... אור נגה עליהם" = 1690 = הוי' פעמים א-דני, י"פ אחד ברבוע. ו תבות "העם ההלכים בחשך... ישבי בארץ צלמות" = 1736 = 7 פעמים אברהם – "אברהם התחיל להאיר [אור חדש, מתוך החשך, 'מי יתן טהור מטמא']").

סיכום

אמרנו בקיצור נמרץ, ונחזור: יש לראות אור, לראות חכמה, לראות אחרית (עולם הבא), לראות טוב, לראות מלחמה, לראות מנוחה, לראות חיים, לראות נקמה, לראות זרע ולראות עמל. זה פרצוף אחד, שאיני יודע אם פעם אמרנו. הוא לא כתוב ב"שלושה כתרים"... ולסיכום:

ג. פרצוף לשונות הראיה

עוד פרצוף אחד, שאולי יותר כלול במה שכתוב בשלושה כתרים – השמות הנרדפים של ראיה, החוש לשל החדש הזה. שוב, יש יותר מעשרה, אם כוללים את כל מה שיש בתנ"ך – גם בלשון ארמית, הסתכלות (רק בארמית, אבל כתוב בתנ"ך) – אבל העיקריים:

כתר: שור

"אשורנו ולא קרוב", "בנות צעדה עלי שור", "ובאלהי אדלג שור", "תשורי מראש אמנה" (ראש כל המאמינים). מדלגים על החומה כדי לראות, ממקום גבוה, מלמעלה. דוד המלך אומר "באלהי אדלג שור", כך כתוב בשמואל, ובתהלים הפסוק המקביל הוא "ובאלהי אדלג שור" ("באלהי אדלג שור" "ובאלהי אדלג שור" = "הנה ישכיל עבדי ירום שור" עולה 1190 =

דעת: עיון

בדעת יש משהו דומה, לשון עיון. עיון הוא גם סוג של התבוננות, ר"ה מסביר באריכות שפירושו עיון בחסידות הוא הגעה ל"מעמיק", מה שהדעת עולה לחכמה סתימאה, כח המשכיל שבנפש. [יש עיון בתנ"ך?] פעם אחת, בצורה אחרת – "ויהי שאול עוין את דוד". יש שם כתיב וקרי, הכתיב הוא "עוון" והקרי "עיון". איך המפרשים מסבירים? המלבי"ם אומר שפשוט מלשון עין, להסתכל, אבל כל שאר המפרשים אומרים שיש בכך משמעות של הכנסת עין הרע – להסתכל בו מתוך שנאה. להסתכל במישהו חזק מתוך שנאה היינו העטרא דגבורות של הדעת. "מרובה מדה טובה", כמו שאפשר להסתכל על מישהו מתוך שנאה, להיות עוין, להכניס בו עין הרע, כך אפשר להסתכל על מישהו מתוך אהבה, עין טובה, עטרא דחסידים של הדעת. העיון הזה, שמופיע פעם אחת בתנ"ך, הוא העמקת ההסתכלות מתוך רגש השנאה.

[יש "ובן אין לו" שחז"ל דורשים "עיון עליו".] כן, שם העיון הוא תוך רגש אהבה (ומפורש דווקא בתורה שבעל פה). פעמיים כתוב "ובן אין לו", פעם אחת בפרשת נחלות, שם צריך לעיין עליו אם השאיר בן הבן או בת הבן (אבל לא בת, שאין הבת יורשת במקום הבן), ופעם אחת בפרשת יבום (הערך הממוצע של נחלות יבום = חיים נצחיים, המשולש של חיה, ודוק), שם צריך לעיין אם השאיר בן או בת או בן הבן או בת הבן או בן הבת או בת הבת ("ל" שהעיון של פרשת נחלות הוא מצד העטרא דגבורות של הדעת ואילו העיון של פרשת יבום הוא מצד העטרא דחסידים של הדעת, שכולל יותר, ודוק). מכאן נלמד שהעיון עולה עד ה"אין", סוד כח המעמיק בנפש, עלית הדעת למו"ס שבכתר כנ"ל. [יש עין הרע בלי

ונשא וגבה מאד" = ה פעמים רחל, היהלום של לד וכו'. והוא עולה טוב פעמים ע, שבע עשרה פעמים שבעים, כאשר כל "אדלג שור" = לב פעמים טוב ו"באלהי" "ובאלהי" = צירופי טוב = אמונה). את שרש שור – שאתמול אמרנו שקשור ל"אשרינו מה טוב חלקנו" וגם ל"אשרינו" במובן של רגלינו-צעדינו – נשים בכתר, בעיקר בגלל הפסוק "תשורי מראש אמנה". פשט הפסוק הוא שהגלויות מתכנסות וחוזרות לארץ ישראל ומראש הר חרמון משקיפים על הארץ, "תשורי מראש אמנה". ארץ ישראל היא ארץ האמונה. הפשט שם הוא לראות מראש ההר את ארץ ישראל. אמונה היא ברדל"א, פנימיות עתיק.

חכמה ובינה: הסתכלות והתבוננות

יש לשונות שהם בפירוש חב"ד – הסתכלות היא לשון שכל. יש שכל ויש סכל, שאין לו שכל – אחד השרשים שהם דבר והיפוכו, חכם וטפש. כמו שאמרנו קודם, בחוש הראיה או שאתה חכם באמת, קשור לאין האלקי, "והחכמה מאין תמצא", או שאתה טפש, רואה את הישות בלבד. או שאתה משכיל או שאתה סכל, הכל תלוי בהסתכלות כפי שראינו קודם. הביטוי העיקרי של הסתכלות בזהר הוא "לאסתכלא ביקרא דמלכא", עבודת מוחין דאבא כפי שמסביר רבי הלל באריכות בביאורו לשער היחוד של אדה"א. סדר העבודה הוא שקודם אדם מתחיל מהתבוננות – התבוננות גם היא ראייה לעומק, הסתכלות עמוק, "עמד והתבונן נפלאות אל", התבוננות היא הסתכלות עמוקה, אך יש הבדל בין התבוננות והסתכלות התבוננות היא עבודה מלמטה יחסית והסתכלות היא על ידי התגלות מלמעלה, כמו "העם ההלכים בחשך ראו אור גדול" כנ"ל. הסתכלות היא בחכמה והתבוננות בבינה, כמובן.

מכל המלים האלה, הראשונה שמופיעה בתורה היא ראייה – "וירא אלהים את האור כי טוב", הפסוק הרביעי בתורה, המלה ה-כח, ה-יחי, של התורה, סוד "יחי ראובן". גם אור וגם יום החסד, "יום אחד", יום של אהבה. "וירא" = ז פעמים אל – "חסד אל כל היום".

גבורה: השקפה

מה לגבי גבורה? עושים בקיצור, כי יש לנו עוד משהו אחד לעשות הערב בע"ה. בגבורה נשים ראייה שכתוב שתמיד לרעה חוץ מפעם אחת – כל השקפה במקרא לרעה חוץ מ"השקיפה ממעון קדשך מן השמים" כי מתנות עניים הופכות את מדת הדין לרחמים, כפי שרש"י אומר. בין שבע החיות הטהורות מי כנגד הגבורה? המתנגדים, בעלי ההשקפה... [רש"י אומר שלשון חבטה]. הגור אריה, המהר"ל מפראג, כותב כך – שהפשט ש"כל השקפה לרעה" כי הוא לשון מכה, חבטה. הוא כותב כמה פעמים בספריו שהשקפה היא לתת מכה. כל השקפה לרעה...

תפארת: חזיון

אחר כך, בתפארת, נשים את בן הזוג של ראייה הרבה פעמים – מחזה. כמו שהזכירו שיש "חזה נקם" ויש ראיית נקם. מה ההבדל בין ראייה לחזון? פנים ואחור. חזון לשון חזה, לכן שמים בתפארת, אבל בעיקר רומז לכך שהמלכות נבנית מאחורי החזה דו"א. מה הפסוק הכי חשוב של חזון בעבודה? "מבשרי אחזה אלוה". בחסידות מפרשים שהכוונה למדות הלב המתוקנת, "לב בשר", ומתוכן אני מבין את הספירות העליונות – מתבונן ו"אחזה אלוה", להבין הנמשל האלקי מתוך משל הגשמי-נפשי כאשר המשל מכוון, שאינו דרך שבירה. לכן מדובר במדות מתוקנות, כי סתם מדות יכולות להיות שבורות ואז אי אפשר להבין את הנמשל מתוך המשל, אין משל. שוב,

שנאה? לא, עין הרע היא מתוך שנאה. [אומרים שלא טוב לשבח מישהו יותר מדי כדי שלא תפגע בו עין הרע, והרי השבח הוא בלי שנאה.] יכול לעורר ההיפך אצל מישהו אחר.

חסד: ראייה

המלה העיקרית, נקודת המוצא שלנו, היא ראייה – נשים אותה בחסד. למה? ראובן הוא כנגד החסד. קודם אמרנו שראובן-שמעון-לוי הם ראייה-שמיעה-ריח, שלשת החושים הראשונים. לא השלמנו את הווארט הזה בשבטים שכנגד הטעם והמימוש. אם שלשת החושים הראשונים הם שלשת הבנים הראשונים של לאה, מה היה מתבקש לגבי עוד שנים? יש כמה אפשרויות, אבל הכי מתבקש שהשנים הנותרים יהיו כנגד שני בני רחל. אם רוצים לבחור מתוך השבטים את חוט השדרה, נאמר, נקח את השלישייה הראשונה של לאה ואת הזוג של רחל. יש רמז יפה בגימטריא, **ראובן-שמעון-לוי-יוסף-בנימין** עולה מספר מושלם, **גל** ברבוע, "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך".

לפי זה, אם לפי הסדר, צריך לומר – לא פשוט כמו ראובן-שמעון-לוי – שיוסף הוא טעם. הייתי יכול לחשוב שיוסף הוא מישוש, הוא יסוד-תשמיש, אבל גם בנימין הוא צדיק תחתון, עיקר חוש המישוש-תשמיש ביסוד הנוק', נקודת ציון. טעם הוא גם בספירת היסוד. היסוד הוא כנגד הדעת, בה כתוב "טוב [אמרו צדיק כי טוב, בחינת יסוד-יוסף] טעם ודעת" – קשר בין יוסף ליצחק אבינו (עיקר חוש הטעם כנ"ל), כפי שמודגש בצירוף המקובל, יוסף יצחק (שמו של הרבי הקודם, בעל יום ההולדת וחג הגאולה של חדש תמוז), סוד אבר חי (**יצחק** אותיות **קץ חי**). עד כאן מאמר מוסגר. נחזור: ראייה היא ראובן, וראובן הוא אהבה, לכן נשים את שרש **ראה** בחסד.

שימת לב, שאתה מתרכז ומתכוון בראיה לראות משהו מסוים. כתוב בפירוש בקבלה שהשם הקדוש **ביט**, לשון הבטה, הוא בספירת היסוד. שוב, הבטה היא ריכוז וכוונה לראות משהו מסוים – זהו הכלל, ויש עושר של יוצאים מן הכלל. יש הרבה פסוקים שכתובות יחד ראייה והבטה, בדרך כלל "הבט וראה" (ויש יוצאים מן הכלל) – קודם להביט, לשים לב ולהתרכז, ואז לראות. כתוב ש-**ביט** היינו **טוב** הפוך (**טוב** מלמטה למעלה ו**ביט** מלמעלה למטה), ה-ו מתחלף ב-ל, כמבואר באור תורה למגיד ממעזריטש. **טוב-ביט** בספירת היסוד.

מלכות: צפיה

אחרון חביב, איזו ראייה יכולה להיות במלכות? יש עוד כמה לשונות, קצת מפוקפק אם ראייה או לא. יש אחד שהוא ודאי ראייה, ויש בו שתי צורות – גם ראייה וגם מה שקשור לראיה – צפיה. יש שתי צורות – לצפות ולצפות. אומרים שקשור, כשאני צופה משהו אני גם מצפה לו. איפה צריך להיות? נכבד את הצפיה במקום הכי מכובד, כבוד מלכות. מישהו זוכר פסוק שצופה הוא ממש מלך-מנהיג? "ולקחו עם הארץ איש אחד מקציהם [מהחשובים שלהם, מהקצינים שבהם] ונתנו אתו להם לצפה". [שם נשמע נביא-מזהיר, לא מנהיג]. המלבי"ם מסביר, וכך נשמע לי פשוט, שמדובר במנהיג ("איש העומד בראש העדה" בלשונו, מתוך קציני העם כנ"ל). התרגום הוא מזהיר, כמו הצופה על החומה, אבל המשמעות שעם הארץ לוקחים איש אחד וממנים אותו לצופה – מנהיג שיזהיר אותם ושילכו לפי העצות שלו (על פי מה שהוא רואה), ההנהגה שלו (כך מקשר המלבי"ם בין המשמעויות, שמעיקר תפקיד המנהיג להזהיר את העם מפני הסכנה). הכי משמע כך בשל "עם הארץ", לוקחים מישהו כדי לעמוד עליהם, להנהיג

התפארת היא לשון חזון, החזה וגם האחוריים של החזה שמשם יוצאת הנוק', בסוד "אחור וקדם צרתני".

נצח והוד: השגחה והצצה

נצח והוד יש זוג שהולך יחד בשיר השירים – "משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים". כמו שאמרנו שהשקפה היא בגבורה, מהי השגחה? יש משגיח בשיבוט. המשגיח הוא המנצח על המלאכה, וזו השגחה פרטית – השגחה היא ראייה מתוך שאתה מנצח על מה שקורה. מאד מכוון כנגד הנצח. השגחה היא דרך חלון והצצה רק מתוך חרך, מתוך נקב. הצצה היא כמו מה שאמרנו בשם אדה"ז על האמורי, יצר הרע של "גיב א קוק", ואז בהרף עין יכול להיות הפך הקדושה, "הודי נהפך עלי למשחית", בהצצה אחת הכל יכול להתהפך מטהור לטמא. טהור היינו "בינה עד הוד אתפשטת", כל טומאה היא בספירת ההוד. אבל "מרובה מדה טובה", יש גם הצצה טובה, שמעופים מבט על דבר טוב. מה המצוה בתורה שכנגד הצצה? ציצית, "וראיתם אותם", "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", לא להציץ במקום לא טוב. הייתי יכול לחשוב שגם לתור פירושו לראות, פרשת שלח מתחילה בלתור ומסיימת ב"ולא תתורו", אבל "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" משמע שמדובר בכח של טרום-ראיה, כח מניע של ראייה – לתור בשביל לראות. אם כן, הזוג של שיר השירים שייך לנצח והוד.

יסוד: הבטה

אמרנו שראיה וחזון הם זוג, אבל המלה העיקרית בתנ"ך שמקבילה לראיה היא הבטה. רוב המפרשים מסבירים שבכללות – ואין כלל שאין בו יוצא מהכלל – ראייה היא חושית, שאתה רואה משהו, והבטה היא ראייה תוך כדי

ד. "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו" (רמ"ח אותיות פו)

נסיים הערב בעוד משהו לתורת הנפש:

"כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו" – מעשה

אבי

הגמרא במסכת סוכה מספרת על אביי, בסוף המסכת, שדרש את הפסוק "כי הגדיל לעשות" על יצר הרע של האדם. היצר הרע "הגדיל לעשות", קודם כל כתוב "שמניח את כל אומות העולם ומתגרה רק בישראל" ואחר כך אומר אביי "ובתלמידי חכמים יותר מכולם", שעיך האתגר של היצר הרע הוא להכשיל תלמידי חכמים, בכך היצר הרע מעונין, זה הכיף שלו.

אז הגמרא מספרת סיפור על אביי עצמו, שאמר זאת. פעם אחת, לפנות בקר, הוא שמע שאיש אחד אומר לאשה אחת 'בואי נצא לטייל יחד', עד מקום מסוים יש לנו אותה דרך ונלך יחד. הסיפור היה לפנות בקר, לפני אור הבקר. אביי מתוך אחריות מאד חשש לזוג הזה, רצה למנוע אותם מלעבור עבירה, לכן פשוט עקב אחריהם – הלך אחריהם בדרך, בכונה מכוונת שאם פתאום ירצו חלילה לעבור עבירה הוא יופיע בפניהם ומתוך בושה ימנעו. הוא הולך אחריהם בחשך, לילה, בחור ובחורה הולכים יחד. בסוף מגיעים לאיזו צומת, אם הדרך, והבחור אומר לבחורה שהדרך שלנו עדיין ארוכה, "רחיקא", כעת אני פונה לכאן ואת לכאן, כל אחד לפי מקומו, "וצוותא בסימא", ההליכה שלנו יחד היתה מאד מתוקה ועריבה, וככה נפרדו. עומד שם אביי ומקשיב לכל השיחה הנאה הזו, ואומר לעצמו – אם השונא שלי, היצר הרע שלי, היה מזמן אותי לסיטואציה כזו לא הייתי עומד בה, הייתי נכשל. הוא הלך ונשען-תלה את עצמו על בריח הדלת והרהר, רש"י אומר שהוא הצטער – לא

אותם (עם הארץ זקוק למלך דווקא כדי להשלים-לתקן את המלכות – עם הארץ מלך = מלכות. "אין מלך בלא עם", היינו "עם הארץ" דווקא).

סיכום

אם כן, כעת החדש של כל הדברים האלה – תיקון חוש הראיה, השגחה, הצצה, השקפה, הבטה וכו'. "הבט נא השמימה". חז"ל אומרים שהבטה היא בדרך כלל מלמעלה למטה, וגם כאשר ה' אומר לאברהם "הבט נא השמימה" הוא הוציא אותו מחללו של עולם והוא מביט ממעלה למטה. הבטה גם מתאימה לספירת היסוד, כי יש בה משמעות של השפעה מלמעלה למטה – תוך כדי ההיבט אתה נותן לו. [מרבח חכמה מרבה דאגה – ידעתי שצריך לתקן משהו אחד, כעת צריך עשרה...] נכון, אבל אתה חוש המישוש... ולסיכום:

כתר	חכמה
שור	הסתכלות
בינה	דעת
התבוננות	עיון
גבורה	חסד
השקפה	ראיה
הוד	תפארת
הצצה	חזיון
	נצח
	השגחה
	יסוד
	הבטה
	מלכות
	צפיה

האלה גם צריך לפתוח שיעור, קורס שלם, בתורת הנפש, בשם "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו".

פירוש אחד הוא בשם הרב המגיד ממעזריטש. פירוש שני הוא פירוש אחר של רבי הלל בשם המגיד ממעזריטש. פירוש שלישי הוא של רבי הלל בעצמו. קודם כל, מכאן רואים שהכלל "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו" מתפרש אחרת על ידי כל מי שהוא גדול, צריך להתאים לעצמו, מתוך הנסיון שלו – "אין חכם כבעל הנסיון", וצריך מתוך הנסיון שלו להבין את הכוונה ב"יצרו גדול הימנו". יש את המגיד עצמו, יש את רבי הלל בשם המגיד, יש את רבי הלל בשם עצמו, יש את המשפיע של תומכי תמימים שמונה על ידי הרבי רש"ב, שיש לו שני פירושים דומים והוא אומר שהם הפשט (בניגוד לפירושים הקודמים, שהם דרוש).

נלמד את חמשת הפירושים של החסידות ל"כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו", וכדרכנו צריכים לעשות איזו הקבלה. נלמד לפי הסדר שאמרנו:

פירוש המגיד: נחת לאב מאתגרי הבן החכם

בפירוש המגיד מביא משל למה הדבר דומה – ילד חכם שלאביו יש אוהב, והאוהב של האבא רוצה לעשות נחת רוח לאבא, לענג את האבא, אז הוא בוחן את הילד ורואה כמה הוא חכם ויודע לתרץ את כל הקושיות. ככל שהילד

מצא שום מענה לנפשו, רק תלה עצמו על בריח הדלת והרהר-הצטער. פתאום הופיע "ההוא סבא" – שבגמרא הוא בדרך כלל אליהו הנביא – ואמר לו "תנא כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו", אין לך יותר מדי מה להצטער, אדרבא, הכלל שמי שיותר גדול יש לו יצר הרע יותר גדול, בכך תתנחם. עד כאן הסיפור של הגמרא. מהסיפור הזה זכינו לכלל – שהוא כנראה סוד שרק אליהו הנביא, מבשר הגאולה, יודע (או שסתם צריך להיות סבא בשביל לדעת זאת) – "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו".

הפשט: איזון הבחירה החפשית

הפשטנים – כולל פשטני הדרשנים – אומרים שכך הדבר כדי שיהיה לאדם בחירה חפשית. אם יש לך יצר טוב גדול, כדי לאזן את המציאות הנפשית שלך צריך שיהיה לך גם יצר הרע גדול, אחרת לא שקול. ה' ברא את העולם בשביל בחירה חפשית (ואת עולם התיקון דווקא ברא ב"מתקלא", בשיווי משקל, באיזון, הכל מאוזן, גם "טוב לעומת רע", והוא סוד ה-ב רבתי של "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", הכל נברא בזוגות). עד כאן. יש עוד כמה ווארטים של פשט, אבל זהו העיקר. מי שאומר את זה הכי טוב הוא "ענף יוסף" על עין יעקב – תסתכלו שם, במסכת סוכה נב, ב למטה.

חמשה פירושים בחסידות

אבל יש משהו מאד יפה בחסידות, חמשה פירושים על המאמר הזה⁷. מתוך הפירושים

7 ר' הלל בשם הרב המגיד: כל הגדול – מה שגדול הוא – מחברו – ולא משלו – יצרו גדול – זהו מעצמו. ע"י סד"ה זה מעשה המנורה.

ר' הלל בשם עצמו: יצרו גדול – במדריגה נעלית, ובדקות יותר, ודי למבין.

רשיג פירש פשוט: כלב הנחוק בשלשלאות הוא בקצף מאד. עוד פירש בית שיש בו אוצר – קריבן דוקא אהין [=פורצים דוקא לשם] נגבים, ודי למבין.

⁷ רמ"ח אותיות אות פו:

כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו.

הרב המגיד: משל מאב הנותן בנו לאוהבו שיבחנוהו והאוהב בראותו גודל נחת רוח האב כשבנו מתרץ הקושיות ע"ז שואל גדולה ביותר. וד"ל.

באמונה, ואני יכול לעכל אותן, גם לתרץ אותן – גם אני יכול וגם אתה יכול. כאשר הצ"צ ספר את הווארט הזה מהסבא לבניו – כל בניו היו אנשים גדולים מאד – הוא אמר להם בפירוש שאתם לא ככה. אחר כך הוא הצביע על אחד הבנים, שלא כתוב מי הוא, ואמר 'אתה ודאי שלא'. עם הרבי המהר"ש הוא כן למד את המורה. יודעים למשל שרבי נחמן אסר את לימוד החקירה באיסור חמור על כל החסידים, אבל הוא בעצמו כן למד. בכל אופן, זו דוגמה של להקשות קושיות. מה שמעניין במשל הזה, שהיוזם – שלכאורה הוא הבעל-דבר עצמו – נקרא האוהב האמתי של האבא. זה הכי מעניין בפירוש הזה. יש לאבא אוהב גדול, שרואה כמה הבן חכם וכמה גילוי חכמתו גורם נחת רוח ותענוג גדול לאביו, ולכן דווקא מקשה קושיות יותר חזקות, הכל בשביל לגרום נחת רוח לאבא. זהו פירוש חסידי, שרק חסיד יכול להבין שאכן כך – שזהו אוהב של האבא ובסך הכל אלו קושיות על מנת להאדיר ולפאר את הבן בעיני האב.

איך נאמר את הפירוש הזה במלה אחת? מהו היצר הרע? כעת מדברים לתורת הנפש. לפני כמה שנים דברנו לתורת הנפש איך צריך לחנך ילד – לא לומר לו 'אתה חכם' אלא שעם כח הרצון ועם עבודה קשה, "עמל" כמו שאמרנו קודם, "אדם לעמל יולד", אתה יכול להצליח. מה המלה היום לכך? לפי הווארט של המגיד מהו היצר הרע בכלל? [אתגר]. נכון, כח מאתגר. מתגרה ומתאגר הולך יחד. יצר הרע לפי הפירוש הזה הוא כח מאתגר, ויכל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו", נותנים לו אתגר יותר גדול, היצר מתגרה בך יותר. עד כאן הפירוש של המגיד.

פירוש ר"ה בשם המגיד: אתה היצר הרע

הפירוש השני הוא של רבי הלל בשם המגיד: כשאומרים את הפירוש השני הוא נשמע כווארט, אבל כשנעמיק בו נראה כמה הוא גם

יותר מצליח במבחן, עונה נכון, כך האוהב של האבא מרבה להקשות קושיות עצומות יותר ויותר כל פעם, כדי לבחון את הילד. כל פעם שהילד מצליח כמובן גורם עוד יותר נחת רוח לאבא, עד אין סוף.

כל הפירושים האלה שייכים לכל מי שחושב שהוא גדול, וגם שייכים מאד לחינוך, למחנכים שלנו, המלמדים בחדר. למשל, הפירוש הזה מאד מתאים – ככל שהילד יותר מוצלח, בפרט בפני האבא ובפרט שאתה אוהב של האבא ורוצה לגרום לו נחת רוח, אתה מרבה להקשות על הילד קושיות עצומות מאד. אז, אם הילד מצליח, זו שמחה רבה מופלאה ביותר. עד כאן הפירוש של המגיד, ש"כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו" – "יצרו" היינו הקושיות, מקשים לו קושיא עצומה ונראה אם תדע לענות עליה. לפי זה, כל ענין היצר הרע הוא קושיא, כמו קושיא בגמרא (ואכן כתוב בספר הזהר שכל קושיא היא מסטרא בישא. מכאן נסיק שמי שאין לו יצר הרע אין לו קושיות בכלל, אך דא אליה וקוץ בה, שאם כן אין מקום לגילוי התענוג בנפש, וכידוע דברי הרבי הרש"ב שללא יצה"ר ופגם הברית אפילו בדקות דדקות אין חוש וטעם בחסידות, שהרי כלל גדול בתורת מורנו הבעל שם טוב – "הרע כסא לטוב"...).

כאן המקום לחזור רגע אחורה ולומר שגם הפשטנים שמסבירים את פשט המאמר "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו" אומרים שבדרך כלל יש שני סוגי יצר. יש את היצר של אביו באותו סיפור, יצר של תאוה, ויש עוד סוג כללי של יצר – ספק באמונה. הקושיות האלה, מבחינה מסוימת, קצת יותר מתאימות לזריקת ספקות באמונה – נראה אם אתה יכול לתרץ. היו צדיקים גדולים, כמו אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי וגם הצמח צדק – שאדמו"ר הזקן אמר לו שיש לי וגם לך בטן חזקה מאד, שיכולה לעכל נחשים, ולמי שיש לו בטן חזקה ראוי ללמוד בעיון את המורה נבוכים של הרמב"ם ועוד ספרי חקירה. הלימוד מעורר קושיות

ופרחה. הגדולים, היפים והמפוארים, הצ'אצ'קס, הפרחים, הם תלמידי החכמים הגדולים, והיהודים הפשוטים הם הירכים, "ירכה". הפסוק רוצה להדגיש לי "וזה מעשה המנרה", יש פה מעשה אחד, שכולה "מקשה אחת", עשת אחד שלוקחים קורנס, פטיש, ומקישים וכך מוציאים את כל מ"ב קישוטי המנורה, הכל מעשת אחד, לא מדביקים, "עד ירכה עד פרוחה מקשה היא".

הוא אומר פירוש יוצא מהכלל, שברגע שיש עשת, שלכתחילה יש חלק מהזהב למעלה וחלק למטה, כשלוקחים את הקורנס ומכים-מפשטים, מוציאים את הקישוטים, חלקים שהיו למעלה יורדים למטה וחלקים שהיו למטה עולים למעלה, הכל מתערב. הוא אומר שכך עם ישראל, דע לך שאם יש לך משהו טוב יתכן מאד שהוא היה בתחלה – כשהמקשה היתה עשת – תכונה טובה של מישהו אחר, רק כאשר הקישו בקורנס היא עלתה והגיע אליך. זה הפירוש של "כל הגדול מחבירו", קח בחשבון שכל הדברים הגדולים והטובים שיש לך בעצם באו ממישהו אחר, כי אנו "מקשה אחת" ממש (לא סתם "ערבים זה לזה"), והכל התערב כדי להוציא את החלקים. מכך משמע שהטוב יכול להיות מחברו – אם אני הפרח, הדברים היפים אצלי היו קודם בחומר הגלם של הירך ועלו אלי, "כל הגדול – מחברו". אבל כאן משמע "ויצרו גדול [היצר הרע שלו, אם אתה רואה מישהו אחר עם יצר הרע גדול] – הימנו", דע שהוא ממך. מי שלומד שם, הוא אומר את שני הפירושים, שגם "יצרו [שלו] גדול – הימנו" היינו אני, וגם "יצרו [של אחר] גדול – הימנו". היצר הרע גם שלי וגם של אחרים הוא ממני – "שלי שלי ושליך שלי – רשע"! המעלות הם לא שלי והחסרונות מסתמא שלי. זהו תיקון, מי שיש לו מודעות כזו יכול להתגבר על היצר הרע – נעשה בעל הבית, הוא מקבל סיעתא דשמיא.

קרוב לפשט. רבי הלל אומר בשם המגיד ש"כל הגדול", אם זכית וחוננת באיזו מדה טובה וגדולה, הן בשכל, הן במדות, הן במעשים – תדע לך שהיא "מחברו", "כל הגדול – מחברו", לא ממך אלא מהחבר שלך. "יצרו גדול – הימנו", אם יש לך יצר הרע גדול דע לך שהיא ממך, שלך. [גם היצר הרע של החבר שלך הוא ממך...] כך נאמר תיכף. מקור הפירוש הוא בלקו"ת בהעלותך, ושם יש שני פירושים ל"יצרו גדול הימנו". איני זוכר אם הבאנו מאמר זה ב"פרק בעבודת ה'", אבל הוא מיסודי היסודות של מה שכתוב שם – הטוב שלך הוא לא ממך, מחבר שלך, והרע שלך הוא אתה עצמך.

הפירוש הראשון היה פירוש נחמד, שהיצר הרע הוא כדי לאתגר אותך. הפירוש השני הוא שאתה היצר הרע, מה אתה רוצה? הגדול הוא מישהו אחר והיצר הרע הוא אתה עצמך. מה עוזר הפירוש הזה בשביל להתגבר על היצר הרע (להתגבר על "הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה", אותו גר אשר בקרבך המתגרה בך ומאתגר אותך)? כנראה שעוזר – אנחנו משתדלים להסביר ב"פרק בעבודת ה'" שבכך שאתה לוקח את האשמה על עצמך, אתה מזהה את הרע עם עצמך, אתה מתחיל להשתלט עליו.

אחדות ישראל במנורת הזהב

את הפירוש הזה כותב אדמו"ר הזקן על תחלת פרשת בהעלתך^ב, "וזה מעשה המנרה מקשה זהב עד ירכה עד פרוחה מקשה היא". מהו "ירכה" ומהו "פרחה"? המנורה היא כנסת ישראל, כל עם ישראל, מנורת הזהב של זכריה. בפרשת בהעלתך מדובר במנורת הזהב של המקדש. למנורה של כנסת ישראל יש ירך

^ב נלמד בשיעור ה' תמוז ש"ז.

לכאורה משהו אחר לגמרי, אבל הוא אומר את שני הדברים האלה בחדא מחתא, כפשט. דבר אחד, שאם אתה קושר את הכלב הוא משתולל. דבר שני, שאם יש לך איזה אוצר הוא מזמין גנבים.

סדר הפירושים – ה' הספירות התחתונות (מודעות עצמית)

ניתן איזה סדר לחמשת הפירושים. יש עוד כמה פירושים המובאים בספרי החסידות, אבל נתמקד כעת רק בחמשת הפירושים האלה, שעברו דרך המסורת החב"דית וקובצו כאן יחדו. נקביל את חמשת הפירושים כנגד ה' הספירות התחתונות, בהן יש מודעות עצמית. הכל תלוי במודעות עצמית, שמתחילה משני שלישי התפארת התחתונים ולמטה. המקום שיש בו יצר הרע בכלל הוא רק משני שלישי התפארת התחתונים ומטה – תפארת-נצח-הוד-יטוד-מלכות. יש לנו כאן חמשה דברים שראוי שיהיו כנגד חמש הדרגות האלה:

תפארת: אתגר

נתחיל מההתחלה:
יצר הרע הוא כח מאתגר, שהתכלית היא שהאבא יתפאר בכך – שייך לתפארת.

נצח והוד: השתוללות הכלב והזמנת הגנבים

את זוג פירושי רבי גרונם, המשפיע, נשים בנצח והוד. אלה שני דברים שונים, אבל הוא אמר אותם יחד. למה משל הכלב שייך לנצח? הוא משתולל כי אתה מנצח אותו, אתה נלחם איתו. הפירוש אומר שככל שאתה נלחם עם היצר הרע הוא משתולל יותר, הנצחנות מעצימה אותו – אתה מנסה לנצח אותו אז הוא מנסה לנצח אותך וגם אם אינו יכול הוא

רבי הלל: יצר הרע עדין לבעל חושים עדינים

הפירוש השלישי הוא רבי הלל בפני עצמו, משהו פשוט שמתאים לו מאד: הוא אומר ש"כל הגדול מחברו" הכוונה שיש לו חושים יותר עדינים, וגם ליצר הרע בהתאם יש חושים יותר עדינים. יש יצר הרע גס ויש יצר הרע עדין, יש יצר הרע עם הארץ ויש יצר הרע תלמיד חכם. אם אתה תלמיד חכם גם היצר הרע שלך תלמיד חכם. אם אתה עם הארץ – גם היצר הרע הוא עם הארץ. לפי מה שאתה – כך היצר הרע שלך. כאן הווארט הוא שכמה שלא תעלה בקדש, תוך כדי העליה בקדש אתה גם מעלה את היצר הרע שלך יחד ("סמוכים לעד לעולם"). זהו הפירוש השלישי, של רבי הלל בפני עצמו.

משלי רש"ג: כלב קשור משתגע; אוצר מזמין

גנבים

אחרי כל זה בא רש"ג אסתרמן ואומר שאתן לכם, התלמידים, את הפירוש הפשוט, שהוא בעצם שני משלים:

פירוש אחד, שאם קושרים כלב בשלשלות הוא משתגע. אם אני לוקח את הכלב ועוצר אותו, קושר אותו, הוא מתחיל להשתולל. "כל הגדול מחברו", מי שמספיק חזק שקושר את היצר, עושה שהיצר הרע מתחיל להשתולל. [כמו שאומרים שהחרדים הם מאד...] בדיוק, יש מבעלי המוסר של ימינו שעושים מזה עיקר הפירוש של "כל הגדול מחברו כו'", שהיצר מתגרה דווקא בחרדים, ועל כן לא מבינים אחינו בני ישראל ה'חפשיים' (שמרוב השימוש ביצה"ר כבר טשטשו את רגישותם כלפיו), מה כל כך 'ביג דיל' בשלטי חוץ לא צנועים...

הווארט השני שלו, שאם יש לך אוצר בבית גנבים מתאמצים לחתור פנימה – האוצר מזמין את הגנבים.

לכך זו בעיה – אם אינך מודע הכל בסדר. איפה המושג עידון בספירות, איידלקייט – נמשך מהחכמה ליסוד. עוד פעם, הפירוש של רבי הלל הוא הפירוש של היסוד, של ה"צדיק יסוד עולם", שככל שאתה יותר גדול אתה בהתאם מגדל את היצר הרע. הפירוש הזה גם מאד מתאים לפשט הפשוט שהבאנו מה"עץ יוסף", שצריכה להיות בחירה חפשית. רבי הלל רק מוסיף שהבחירה החפשית היא לא רק בכך שהיצר הרע גדול אלא שהאופי שלו הוא כשלך – צריך חידוש בחסידות. דע לך שהיצר הרע משקף אותך – כשאתה מסתכל בראי ורואה את עצמך, אתה רואה את היצר הרע, כמה שאתה עדין ותלמיד חכם כך היצר הרע. זו תפיסה של ספירת היסוד (מלשון סוד, אצל אדם גדול היצר הרע הוא ה'סוד' שלו, נעבך נעבך...).

אם כן, אם נחזור לסיפור המקורי של הגמרא לגבי אביי. דרך אגב, מה הקשר של אביי דווקא לחסידות? אדמו"ר הזקן אמר שהמוחין של הבעל שם טוב הם המוחין של אביי, קשר מיוחד. הסיפור של אביי מתאים בעיקר לצדיק הזה, ליסוד, לפירוש רבי הלל. [איך הפירוש הזה קשור למוחין של יסוד, חוץ מזה שיסוד הוא עידון? לכאורה יכול להיות בכל מדה אחרת. היצר הרע לא משקף רק עדינות אלא הכל]. במלה 'אני', או 'אני' היינו מלכות או לשון און, "ראשית אונני", שהוא היסוד. יש משהו ביסוד שהוא האני, וכל האני הוא בעצם אותו אני – אם הוא כזה גם היצר הרע אותו דבר. משהו יסודי, היסוד של האדם, האני שלו (ה'סוד' שלו כנ"ל). אביי אומר "ובתלמידי חכמים יותר מכולם", זה הווארט שלו על "אשר הגדיל לעשות". בעיקר הוא מתלבש על תלמידי חכמים, איך? בלבוש של תלמידי חכמים. למה הוא נתלה על הדלת והצטער? כי זה אני, אני יכול להפטר מזה. מה אני עושה כאן? אני תלמיד חכם ויש לי כזה יצר הרע. [כמו

משתולל ומפריע לך מאד בעבודת הקדש שלך (וגם זה נחשב רווח גדול בשבילי)].

מה עם משל האוצר, שברגע שיש אוצר הוא מזמין את הגנבים להכנס? למה שייך להוד? אמרנו שכל היצר הרע הוא רק במקום שיש מודעות עצמית. אם אין מודעות עצמית – אין יצר הרע. עץ החיים הוא מהשליש העליון של התפארת ומעלה, אין שם יצר הרע. "עץ הדעת טוב ורע" הוא משני שלישי התפארת ולמטה. מה הכוונה שיש לך אוצר בבית, אתה יודע שיש לך אוצר או לא? הגנבים יודעים כי אתה יודע, כי אתה מודע לאוצר. לכן כן שייך לך – לא רק לגנבים. אתה יודע שיש לך אוצר והידיעה שלך מקרינה החוצה. כמו הווארט של הצמח-צדק על שלשה מיני בעלי סוד – אחד שרואים עליו את הסוד, אחד שיודע בעצמו את הסוד (גם מספיק לגנבים ומזמין אותם), ובעל סוד אמתי ששייך לעץ החיים, שבעצמו לא יודע וגם לא מזמין גנבים. [אומרים כך לגבי חקירות משטרה...] אם גם אתה לא יודע – אתה מחוסן מהחקירות, על כך אמרנו זאת הרבה פעמים. שייך להוד – לא להודות... בכל אופן, כל המנטליות הזו שייכת לספירת ההוד, שאם אתה מודע אתה עושה חלל שמזמין את הגנבים, אתה מזמין את יצר הרע בעצמך. למה זה דומה? למקרים של "איהי בהוד", נושא מאד בוער אצלנו, שבאונס יש פן שהמודעות לאוצר מזמינה את הקליפה. זהו ממש פגם בהוד, "הודי נהפך עלי למשחית", שיש בדרך כלל אצל אשה ("איהי בהוד").

יסוד: יצר הרע עדין

הווארט של רבי הלל, שאם אתה תלמיד חכם גם היצר הרע הוא תלמיד חכם, אם אתה עדין – אם הצלחת לעדן את עצמך, עידון המדות הוא נושא שלם בתורת הנפש, כאן מכניס בו טעם לפגם – גם היצר הרע מתעדן. אם אתה מודע

שהבעש"ט אוהב יהודים פשוטים.] זה כבר הפירוש של המלכות.

שאלות ותשובות

[למה רק בתפארת מתחיל יצר הרע? מה עם אהבה?] ברגע שלמדות העליונות יש מודעות עצמית הן שייכות ללמטה. אמרנו שיש גם יצר הרע בשכל, או שאתה משכיל או שאתה סכל, הכל כפי שנמשך למטה, במקום המודעות העצמית של האדם (דהיינו סוד פרצוף העיבור, פרצוף נה"י של האדם, הכולל בעצמו את כל עשר הספירות כו').

[למה מודעות עצמית מתחילה בתפארת, גם באהבה יש מודעות עצמית?] כלל גדול שמהתפארת ומטה מתחילים החסדים המגולים, ולמעלה החסדים מכוסים. אם באהבה "יש מי שאוהב" היא גם למטה, הכל נמצא גם למטה (בפרצוף נה"י כנ"ל).

[למה המלכות היא קצרת מועד?] "וימלך... וימת". המלכות היא בעיקר תהו, עולם התהו, שמולך ומת. [אז מומלץ לא להיות במלוכה?] "וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול" – "אדם לעמל יולד" במלכות כנ"ל (עמל היינו ע-מל, כפל גילו של דוד המלך, גילו של אברהם אבינו כאשר התקיים בו "ואברהם זקן בא בימים והוי' ברך את אברהם בכל" כמבואר בדא"ח – עמל הוא סגולה לאריכות ימים ושנים טובות).

מלכות: אתה היצר הרע

אחרון-אחרון הוא הפירוש של "וזה מעשה המנורה" – פירוש של כנסת ישראל. מה הוא אומר בפנימיות? שהתיקון הוא שפלות. אמרנו שכל הפירושים האלה הם פירושים של מודעות עצמית. כשמגיעים לסוף – אם אתה בשפלות אתה בסדר, אתה בנקודת אמת. "כל הגדול – מחברו, יצרו גדול – הימנו", אם אתה השפל באמת, בנקודת שפלות, ה' יעזור לך. מה שהטוב הוא ממנו והרע – שלי ושל אחרים – הוא ממני, אין תיקון המלכות יותר מזה. כך כותב בפירוש על "וזה מעשה המנורה", המלכות, כנסת ישראל.

אם כן, אלה חמשת הפירושים של חב"ד על "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו" לפי הספירות.

אביי ורבא

אביי רצה להיות דוגמה חיה לנו, להזדהות אתנו. מי היה חבר של אביי? [רבא.] היה סיפור דומה לרבא? כן, עם אשתו של אביי. לאביי היה 'יצר הרע', שהתחתן עם אשה אלמנה מיוחסת בשם חומא שהיתה יפהפיה אבל היתה מועדת להרוג את בעליה (שני בעליה הראשונים מתו). הוא לא חשש (אלא סמך על הדעה שאין בכך עדיין חזקה). "אין אשה אלא ליפיי". אחרי שהוא מת בגלל הנישואין לה (יש חילוקי דעות בין המפרשים אם אכן הוא מת בגללה או מסבה אחרת) היא באה לרבא, היא גלתה את זרועה והוא הלך מיד לתבוע את אשתו. היא שאלה "מאי האי?", הוא ספר והיא לקחה מנעול של ארגז ורדפה אחריה מחוץ לבית דין והכתה אותה עד שהיא ברחת מהעיר (כדי שלא תמשיך להכשיל אחרים). רואים שכל הגדולים היו בכעיה הזו, לחיים לחיים.

דבר יום ביומו

מסר יומי הנשלח בסרטוני הוואטסאפ

למשיח בן דוד יש את הנשמה של דוד. דוד-משיח נקרא נפל כי הוא חי בתחושה תמידית שאין לו חיים משלו. מצד עצמו הוא נפל גמור, עובר שיצא מהרחם קודם זמנו ואינו יכול להתקיים... אלא שהקב"ה נופח בו חיים מחדש בכל רגע. לכן דוד ומלכותו נמשלו ללבנה (הירח) שאין לה אור משל עצמה, "לית לה מגרמה כלום".

על הנפילה הזו של דוד נאמר "סוּמְךָ ה' לְכָל הַנְּפִלִים", "כִּי יִפֹּל לֹא יוֹטֵל כִּי ה' סוּמְךָ יְדוּ". איך בדיוק ה' סומך את הנפל? אפשר לפרש שכאשר הנפל נולד ה' סומך ומקיים אותו, נתן לו חיים בעולם. ואפשר לפרש שה' סומך את הנפל שלא יפול קודם זמנו, מחזיר אותו לתוך הרחם, שם הוא עטוף ברחמי האם וממשיך לגדול עד שיבוא זמנו.

שני הפירושים נכונים. בזמן הגלות, ה' סומך את המשיח ומחזיר אותו לתוך הרחם. "דוד מלך ישראל חי וקים" – כמו שאנו אומרים בקידוש לבנה – הוא רוצה לבוא ולגאול אותנו, אבל בינתיים ה' סומך אותו בעדינות ומחזיר אותו לתוך הרחם, עד שיסתיים ההריון. המציאות של המשיח בתוך הרחם מתבטאת באמונה שלנו בביאת המשיח, "ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא". אך לבסוף יבואו חבלי לידה, חבלי משיח, והנה הנה מלך המשיח בא, הוא נולד מתוך הרחם וה' סומך אותו שיחיה כאן בעולם הזה. במהרה בימינו.

עני ואביון

"תְּפִלָּה לְדוֹד הִטָּה ה' אֲזַנְךָ עֲנִי כִּי עֲנִי וְאָבִיוֹן אָנִי". למה דוד מרגיש עני ואביון? הרי הוא מלך ישראל, ומה חסר לו?

שמע צעקתנו

ראינו שדוד המלך אמר על עצמו "וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ", וכל עם ישראל מכונים "תולעת יעקב" – כמו התולעת שאין כוחה אלא בפיה, כך עם ישראל כוחו בפיו, כח התפילה. התולעת הקדושה רמוזה בתפילה הידועה "אנא בכח". תפילה זו מבוססת על השם הקדוש של 42, מב, אותיות, הרמוז בראשי התבות של התפילה (כמו שמופיע בסידורים, וראוי לכוון זאת במחשבתנו). למעשה, השם של 42 אותיות מתחלק לשבעה שמות פריים, כל אחד בן 6 אותיות. שבעה השמות הללו מקבילים לשבע המדות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות. אם כך, השם של ספירת המלכות הוא ראשי התבות של המלים "שועתנו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלמות" – וכתוב שראשי התבות הללו עולים בגימטריא תולעת. התולעת רמוזה דוקא כאן כיון שזהו כח התפילה, כח התולעת שלנו, "שועתנו... צעקתנו", וזה התחושה הפנימית של ספירת המלכות בנפש, התלות בקב"ה המתבטאת בתפילה, "ואני תפלה". לאחר תפילת "אנא בכח" מוסיפים בלחש את המלים "ברוך שם כבודו מלכותו לעולם ועד" – זהו סיום מתאים לאחר שהגענו למדת המלכות, כח התפלה של עם ישראל.

בר נפלא

בגמרא שאל רב נחמן את רבי יצחק: האם שמעת מתי מגיע "בר נפלי", כלומר הנפיל? אמר רבי יצחק: מיהו בר נפלי? השיב רב נחמן: זהו המשיח, שנאמר "ביום ההוא אקים את סֶפֶת דָּוִד הַנְּפִלֵת".

גם בחושך הגדול, מאיר הנר של מלכות בית דוד, האמונה והציפייה למשיח.

אבל כאשר מאיר היום עצמו, אור השמש ביום בהיר, שוב אין צורך בנר. "שרגא בטיהרא מאי מהני" – מה מועיל הנר באור הצהריים? אם כן, מה יהיה על "נר ישראל" של מלכות דוד כאשר תאיר שמש הגאולה?

עיקר התפקיד של המשיח הוא להוציא אותנו מחושך הגלות לאור הגאולה. לבסוף, כאשר מגיע אור היום הגדול, אז הנר של המשיח מתחבר לאור של ה'. "כי שמש ומגן ה' אלהים". כך כתוב שמלך המשיח מוסר את המלוכה לקב"ה, מלך מלכי המלכים. זהו הסוד של הנר המערבי במנורת המקדש, אותו מדליקים ראשון והוא כבה אחרון, רק כאשר הוא בטוח שהאור הגדול הנה מגיע ואז השלהבת שלו מתלכדת עם אור ה' הגדול.

נר ישראל 2

למדנו על דוד המלך שנקרא "נר ישראל", נר המאיר לעם ישראל, וה' הבטיח לו "שלא יכבה נרו לעולם ועד". הנר הזה מאיר כבר אלפי שנים, בכל הגלות הדומה ללילה ארוך. אבל באופן מיוחד, "נר ישראל" נדלק מחדש בדורות האחרונים בדמותו הפלאית של רבי ישראל בעל שם טוב, שעורר את אורו של משיח לקראת הגאולה.

בקרב תלמידי הבעל שם טוב רווחת המסורת שהוא היה ה"נפש" של דוד המלך, ובעל אור החיים הקדוש – שאנו מציינים את יום פטירתו בט"ו תמוז – היה ה"רוח" של דוד המלך (לכן הבעש"ט רצה כל כך לפגוש את אור החיים). כל צדיקי החסידות הגדולים, ממשיכי דרכו של הבעל שם טוב, נושאים עד היום את הנר הזה, נר נשמת דוד המלך והנר של מלך המשיח. חושך הגלות עוד לא הסתיים, בעיקר החושך הרוחני בעינים ובלב, חושך של ריחוק מה'

אלא שדוד עם כל גדולתו, מרגיש עצמו כעני ואביון, בתכלית הבטול והשפלות בפני ה'.

כך גם כתוב על מלך המשיח: "גילי מאד פת ציון הריעי פת ירושלים הנה מלךך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אֲתָנוּת". מלך עני? רוכב על חמור? כן, זהו משיח בן דוד, בפשטות ובענוה. שימו לב לגימטריא: עֲנִי וְרֹכֵב = משיח.

למעשה, עני ורוכב מבטאים שתי תכונות משלימות. העני הוא הכי פשוט, כמו נקודה זעירה שאין לה כלום מעצמה (בלשון הקבלה: המלכות היא "נקודה תחת היסוד"). אבל רוכב הוא משהו מורכב. יש משהו בנשמה של דוד-משיח שהוא בתכלית הפשטות והפשיטות, ויש משהו שהוא מורכב, מעשה מרכבה. מה באמת מורכב בנשמה הגדולה הזו? נשמת המשיח מורכבת מכל הנשמות של עם ישראל. לא רק "שקול כנגד ששים ריבוא", כמו שנאמר על משה רבינו, אלא נשמה כזו שיש בה משהו מכל אחד ואחת. כל יהודי בעם ישראל מתבונן במשיח וכאילו רואה את עצמו בראי. נשמה הכי פשוטה ונשמה הכי מורכבת, עני ורכב על חמור, במהרה יבוא אלינו.

נר ישראל

אנשי דוד המלך אומרים לו "ולא תכבה אֶת נֵר יִשְׂרָאֵל" – אתה נקרא נר ישראל, נר המאיר לעם ישראל. הנר הזה של מלכות בית דוד אינו כבה לעולם, כמו שאנו אומרים כל שבת בכרכות ההפטרה "שִׁמְחֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלֹהֵי הַנְּבִיא עֲבַדְךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחְךָ. בְּמַהֲרָה יָבֹוא וְיַגְלֵל לַבְּנוֹ. עַל פְּסָאֵל לֹא יֵשֵׁב זֶר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת פְּבֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קְדֻשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לֹא שְׁלֹא יִכָּבֵה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".

מה אומר הדימוי של נר? הנר מאיר לנו בלילה, חושך ואפלה סביב והנה נר קטן ובוטח, מעודד ומורה דרך. הגלות דומה ללילה, לילה ארוך שבו אורבות חיות טרף, סכנות ופחדים.

הכבירים, וכך הכוח שלנו הוא בתפלה בפה, תפלה שגוברת על עוצמתם הפיזית של הגויים. נחזור לדוד המלך, שמסמל את כל עם ישראל: להרגיש תולעת פירושו לחוש שפלות עצומה מצד אחד, ולדעת את כח התפילה מצד שני, כמו שאמר דוד "וַאֲנִי תַפְלָה". אנכי תולעת ואני תפלה. התולעת תיגאל.

ותורתו – ולכן אנו זקוקים מאד לנר שיוורה את דרכנו. "כי בשם קדשך נשבעת לו שלא יכבה נרו לעולם ועד" – הביטוי "לעולם ועד" רומז לאמירה "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". תחילה אומרים "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" – זהו יחוד ה' ברמה הגבוהה ביותר ("יחודא עילאה"), ה' אחד והכל נכלל באחדותו – יחוד שיתקיים בשלמות בזמן הגאולה כאשר "יהיה ה' אחד ושמו אחד". אחר כך אומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" – זהו יחוד ה' בתוך העולם הנברא ("יחודא תתאה"), גם בזמן של חושך הגלות, יחוד שמגלים הצדיקים הנושאים את נר ישראל שלא יכבה לעולם ועד.

התולעת

"וַאֲנִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ חָרַפְתָּ אִדָּם וּבְזוּי עָם" – כך אומר דוד המלך על עצמו. להרגיש כמו תולעת הוא ביטוי מוחשי מאד לתכונת השפלות שמאפיינת את דוד המלך, "וְהִיִּיתִי שְׂפָל בְּעֵינָי". אפשר לפרש שמדובר על סתם תולעת הזוחלת באשפה, אבל יש כאן רמז מובהק לפסוק אחר המדמה את עם ישראל לתולעת, בנבואת ישעיהו "אַל תִּירָאֵי תוֹלַעַת יַעֲקֹב". התולעת מתקשרת למשמעות המלה יעקב, מלשון יעקב, החלק הנמוך והגס בגוף האדם. לחיות בתודעה של יעקב פירושו לחוש את עצמי בעקב, בתחתית ובשפל ("שפל בעיני"), אבל לדעת שכמה נמוך שהנני נמצא הרי בתוכי יש נשמה אלוקית נפלאה, האות י המגיעה עד העקב, י-יעקב.

חז"ל מפרשים את הדימוי "תולעת יעקב" כך: "מה תולעת זו אינה מכה את הארז אלא בפה, כך אין להם לישראל אלא תפלה". התולעת כולה פה, וכמה שהיא רכה הרי בפה שלה היא מסוגלת לכרסם ולהפיל את ארזי הלבנון

חידי שבת מתקיימים שיצורים
(לגברים) בבית הרב (רא' אדמו"ר
הריו"צ 14, כפר אב"ד) ברמ"א
אותיות - לפני קבלת שבת ואחרי
תפילת מוסף

כולם מוזמנים!

רוצה לקבל "ואביטה"?
רשימת נקודות ההפצה

050761899	ירושלים - גבעת שאול	0546610722	כפר חב"ד
0506166086	קרית מלאכי	0507951105	ראשון לציון
0584829829	גבעת רונן	0523003085	יצהר
0547827702	גוש שילה	0508884177	גוש עציון
0528989683	קרית ארבע חברון	0584006135	ירושלים - קטמונים
0507707161	צפת	0527580073	בני ברק

רוצה להקים נקודה במקום מגוריך? בלם 0523003085

ניתן להקדיש את 'ואביטה' לזכות יקיריכם ולזכות ההפצת שיצורי

הרה במאות עותקים בשבוע!

elimiz770@gmail.com